

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
2025 YILININ NİSAN AYINDA ÜLKEMİZDE GERÇEKLEŞEN ZİRAİ
DON OLAYININ SONUÇLARININ ARAŞTIRILMASI, ÜRETİCİLERİN
VE TARIMSAL ÜRÜNLERİN UĞRADIĞI ZARARLARIN TESPİTİ VE
GELECEKTE YAŞANABİLECEK BENZER OLAYLARIN ETKİLERİNİN
EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10/2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613)
MALATYA ÇALIŞMA ZİYARETİ TUTANAKLARI

-----0-----

31 Mayıs 2025 Cumartesi

-----0-----

- Malatya Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Sunumu ve İstişare Toplantısı

31 Mayıs 2025 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 09.35

BAŞKAN: Adem KORKMAZ (Burdur)

BAŞKAN VEKİLİ: Bülent TUFENKÇİ (Malatya)

SÖZCÜ: Nilgün ÖK (Denizli)

KÂTİP: Mehmet Celal FENDOĞLU (Malatya)

----- 0 -----

(Malatya Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Sunumu ve İstişare Toplantısı)

MALATYA VALİSİ SEDDAR YAVUZ - Sayın Başkanım, sayın milletvekillerimiz, ilimizin çok değerli yöneticileri, Ziraat Odalarımızın başkanları, Borsa Başkanımız; hepinizin bildiği gibi, ilimizde meydana gelen zirai don hadisesiyle Malatya'mızın dominant ürünü kayısı ve diğer meyve çeşitlerinde önemli zararlar oluştu. Tabii, kayısı deyince sadece kayısı üretimi olarak bakmamak lazım, aslında bir yaşam biçimi kayısı. Nasıl Ordu'da herkes fındığı konuşuyorsa illerde belirli ürünler sadece o ilin ekonomisini şekillendiriyor; bu anlamda da kayısı aslında bir yaşam biçimi; dolayısıyla tüm sektörleri de etkileyen yani konutundan evlenmesine, nişanlanmasına her türlü plan ve programın biraz hasat dönemine uygun olarak planlandığı bir ürün.

Tabii, 6 Şubat depreminde 125.500 bağımsız bölümün kullanılamaz hâle geldiği, şu anda Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliğiyle 100.500 konut ve iş yeri inşaatının devam ettiği, yaklaşık 26.325 konutun teslim edildiği ve yeniden imar ve inşaa faaliyetlerinin devam ettiği bir ortamda bulunuyoruz. Bu vesileyle, kayısıda meydana gelen don hadisesi aslında ikinci bir afet olarak şehrimizde ortaya çıktı. İlk andan itibaren Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın Tarım Bakanımız, şehrimizin milletvekilleri, Büyükşehir Belediye Başkanımız... Çeşitli toplantılar yaptık, değerlendirdik. Sayın Cumhurbaşkanımıza da Tarım Bakanımıza da şehrimize göstermiş oldukları ilgi ve destek vesilesiyle bir kez daha şükranlarımı sunuyorum.

Siz değerli Komisyonun burada gelip bizatihi yerinde incelemeler yapmanız ve durumu bir kez daha yerinde tespit etmiş olmanız Malatyalı hemşehrilerimiz açısından büyük bir memnuniyet oluşturdu çünkü Tarım Bakanımızın bizatihi hemen gelip vatandaşlarımızla buluşması da açıkçası ayrı bir moral oldu, sektör açısından da söylüyorum. Şimdi sizin bu değerli ziyaretiniz ve Araştırma Komisyonunun yapacağı tespitler ve yazacağı raporlar da elbette yine yol gösterici olacaktır.

Ben tüm vekillerimizin şahsında Komisyon Başkanımıza ve sizlere, şehrimizin hizmetlerini, yatırımlarını yakından takip eden çok kıymetli Malatya milletvekillerimize, Büyükşehir Belediye Başkanımıza ve buradaki tüm sektör aktörlerine, temsilcilerine şükranlarımı sunuyorum.

Tekrar hoş geldiniz diyorum, saygı ve hürmetlerimi sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Valim, çok kıymetli Komisyon üyelerimiz, çok değerli milletvekillerimiz, ilimizin zirai ve tarımla ilgilenen çok değerli sivil toplum örgütleri, il idaresi yönetimi müdürlüklerimiz ve bu programa uzaktan yakından iştirak eden, bölgeden iştirak eden çok kıymetli katılımcılar; ben de hepinizle bu önemli toplantıda bir arada bulunmaktan duyduğum mutluluğumu ifade ederek sözlerime başlıyorum.

Ülkemizde geçtiğimiz aylarda -şubat ayında, mart ayında ve en son da nisan ayında- büyük ölçüde tarımı ve meyveciliği de ağırlıklı olarak etkileyen bir zirai don olayı gerçekleşti. Tabii, tarımsal üretimde riskler her zaman var; özellikle bağımlı olduklarınız, kontrol edebildikleriniz ve edemedikleriniz var; don, dolu gibi konular kontrol dışında gerçekleşen tabii olaylar ve bu son yaşanan zirai don da Türkiye'de uzun süre yaşanmamış bir konu. Alacağınız önlemlerin de bir derecesi var çünkü eksi 6'ya, eksi 7'ye kadar bazı önlemler alınabiliyor zirai donda ama eksi 14, 15, 17'leri bulmuş bir dondan bahsediyoruz, bu da ciddi anlamda üreticileri etkilemiş ve ülkemizin hemen hemen birçok noktasında belli oranda önemli etkiler ortaya koymuş ki en önemli etkinin ortaya konulduğu şehirlerden bir tanesi de Malatya. Burada, Sayın Valimizin de arz ettiği gibi, tek bir ürün ve ekonomide önemli bir yeri var; sadece bitkisel üretimde ortaya çıkan zirai bir hadise değil, ekonomiyi de çok yakından etkileyen, kent ekonomisini bütünüyle etkileyen yani sadece tarımsal üretimi değil ticareti, sanayiye ve ikincil sektörleri de günlük şehir yaşamının genel ticaretini de etkileyen bir konu olması itibarıyla da ayrıca önem verilmesi gereken bir konu.

Biz de Türkiye Büyük Millet Meclisi Zirai Don Araştırma Komisyonu olarak, bu donun etkilerini azaltma noktasında, bütün siyasi partilerin ortak önergesiyle kurulan bir Komisyonu temsilen buraya geldik ve hemen hemen bütün siyasi partilerimizden temsilciler var. Tek bir derdimiz var: Bu yaşanmış olan zirai donun sahadaki yansımaları ve etkilerini hem yerinde görmek hem de bundan sonra yaşanabilecek... Çünkü artık iklimin değiştiği, "normal" kelimesinin "yeni normal" olarak ifade edildiği, bundan sonra benzer olayların... Don, dolu, kuraklık, yağış, yağış düzensizlikleri gibi konular da tarımı doğrudan, birinci dereceden etkiliyor. Bütün bunlara da bakarak ama öncelikle, bu hızlı ziyaretimizin amacı da sahayı hızlıca tarayıp, bir rapor çıkarıp Hükûmetimize sahanın durumu hakkında... Elbette Bakanlığımız zaten bütün birimlerinde, özellikle tarım teşkilatı aracılığıyla... Bakanımızın kendisi bizzat birçok yere gitti, bildiğim kadarıyla Malatya'ya da geldi. Bakan Yardımcıları da hemen hadiseden sonraki haftalarda, birkaç haftada Türkiye'nin dört bir tarafına dağılarak ciddi bir saha taraması yaptılar; elbette raporlarını ve teknik çalışmalarını yapıyorlar. Biz de Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yani halkın temsilcileri olarak da milletin içinde bulunduğu durumu bizatihi görelim, bir raporlama yapalım diye bu durumu yetkililere iletmek ve raporumuzu da sunmak amacıyla bu çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Bugün, biraz, bizim konuşmamızdan ziyade, sizleri dinlemek çok daha önemli; sahadaki durumu yerinde, sizlerden dinlemek açısından da bu programımızı yaptık.

Şu anda, sanırım, sunumlar söz konusu; sunumlardan sonra da söz almak isteyenlerin sözlerini dinleyerek çalışmamızın bu aşamasını gerçekleştirmiş olacağız.

Katılım için herkese teşekkür ediyorum.

Basına kapalı bir durumumuz söz konusu değil ama basınımız gerekli görüntü ve bilgileri aldıysa isteyen çıkabilir, genel açıklamalarımız bu çerçevede.

Tarım İl Müdürlüğümüzün sunumunu dinleyeceğiz.

Buyurun Müdürüm.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Sayın Başkanım, çok Kıymetli Komisyon üyelerimiz, Sayın Valim, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanım, sayın milletvekillerim, çok kıymetli hazırın; hepinize saygılarımı arz ediyorum.

Sayın Başkanım, Malatya ilimiz, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat havzasında, yaklaşık 12 bin kilometrekare üzerinde, 13 ilçe ve 718 mahalleyle büyükşehir statüsünde bir ilimiz.

Uzun yıllar ortalama sıcaklığımız 13 dereceydi; en yüksek sıcaklığımız yıllar itibarıyla 42 dereceye de çıktı, sıcaklığın eksi 22 dereceye de düştüğü yıllar oldu. İklim olarak aslında Akdeniz Bölgesi'nin denizel iklim rejimi ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin karasal iklim rejimi arasında kalan bir il; o yüzden, zaman zaman çeşitli iklim değişiklikleriyle beraber aslında sıcak bir ilimiz Malatya ilimiz.

Yaklaşık 420 bin hektar tarımsal arazi varlığımız var, 280 bin hektar mera alanımız var ve bu arazimizin 152 bin hektarı yani yüzde 39'u kullanılabilir vasıfta efendim.

Kıymetli Başkanım, önce biraz potansiyelimizden bahsetmek istiyorum, müsaade ederseniz.

Bu tarımsal arazimizin 1 milyon dekarı tarla bitkilerinden, yaklaşık 1 milyon dekarı da meyve üretim alanımızdan oluşmaktadır. Hakeza, diğer sebze ve süs bitkileri düşük miktarda da olsa var, çok fazla ticarete konu olmasa da. Tarla bitkileri içerisinde ön plana çıkan yaklaşık 850 bin dekar alanda hububat, buğday ve arpa ürünlerimiz var; bunun yanında, 100 bin dekar yem bitkisi ekimimiz var; geri kalan kısımda ise genelde endüstri bitkilerimiz, tütün, şeker pancarı ve benzeri ürünlerimiz bulunmaktadır efendim. Sebze üretimimizde kavun, karpuz ve domates üretimimiz ön plana çıkıyor. Tabii, bizim için, Malatya için aslolan meyve üretimimizdir; yaklaşık 944 bin dekar civarında sadece kayısı üretimimizle ve 1.600 dekar dut üretimiyle Türkiye'de en fazla üretim yapılan il bu kapsamda. Bunun yanında, özellikle Doğanşehir'da, Akçadağ'da ve birçok bölgemizde elma, armut, badem, ceviz ve kiraz üretimi yapılmaktadır. Kırmızıyla renklendirdiğim meyve çeşitlerimiz -dönemsel çeşitli meyvelerimiz olarak- dondan en fazla etkilenen, yüzde 90 ile yüzde 100 arasında etkilenen ürünlerimiz Sayın Başkanım. Bağ ürünlerimizden üzümde de yüzde 50 ile yüzde 60 arasında bir etkilenme söz konusu efendim.

İşletme yapımıza baktığımızda, bitkisel üretimde işletmelerimizin yüzde 21'i 10 ile 20 dekar arasında, arazimizin de büyük bir çoğunluğu 50 ile 100 dekar arasında ve ortalama işletme büyüklüğümüz 46 bin dekar. Sisteme kayıtlı çiftçimiz 42 bin ve arazilerimizin yüzde 69'u şu anda sisteme kayıtlı efendim. Sadece bilgi babında söylüyorum: 180 bin civarında büyükbaş hayvan varlığımız, 379 bin de küçükbaş hayvan varlığımız var efendim.

Tabii, kayısı, açıkçası, hem ilimiz Malatya için hem de ülkemiz için çok önemli olduğundan biraz detaylı arz etmek istiyorum, müsaadenizle Sayın Başkanım.

FAO 2023 verileri var, şu anda FAO'nun açıkladığı en son veri 2023 olduğu için 2023 verilerini arz etmek istiyorum. Dünyada toplam kayısı üretimi 3,8 milyon ton, bunun 750 bin tonu Türkiye'de üretiliyor; bu konuda da Türkiye 1'inci sırada ve 576 bin dekardan yaklaşık 145 bin dekarla Türkiye'de üretim yapılmaktadır. Yaş kayısı üretiminin yüzde 20'si, kuru kayısı üretiminin de yaklaşık yüzde 46'sı ülkemizde yapılmaktadır efendim; geri kalanı, Özbekistan'da, İran'da ve diğer ülkelerde yapılmaktadır. Üretilen yaklaşık 1 milyon 260 bin ton kayısının yaklaşık 690 bin tonu yaş kayısı olarak ilimizde yapılmaktadır. Tabii, ilimizdeki esas kayısı kurutmalık kayısıdır, çeşit olarak. Diğer illerde üretilen 15-16 kilogram kayısıdan 1 kilo kuru kayısı elde edilirken bizim ilimizde 4, en fazla 5 kilo kayısıdan 1 kilogram kuru kayısı elde ediliyor; şeker ve kuru madde oranı bizde yüksektir. Bizdeki özelliklerde sadece Elbistan, Baskil ve Malatya'da üretiliyor Sayın Başkanım.

Yıllar itibarıyla ihracat durumlarımıza baktığımızda, yıllık ortalama olarak yaklaşık 75 ila 80 bin ton yurt dışına ihracatımız yapılmaktadır. Aslında, bu yıl itibarıyla, 2024 üretim sezonu içerisinde şimdiye kadar 66 bin ton yurt dışına ihracat gerçekleştirildi; dondan sonra, 5 Nisan ile 25 Mayıs arasında da hâlihazırda 6.200 ton ihracatımız oluştu yani aslında biraz stokta ürünlerimiz olması hasebiyle sirkülasyonumuz devam ediyor efendim, düşük de olsa.

Dünyadaki taze kayısı üretimine baktığımızda, bir önceki yıla göre aslında sürekli bir artış içerisinde, 320 bin ton olarak gerçekleşmiş; bunun yüzde 22'si, yaklaşık 71 bin tonu ülkemizden yapılmıştır efendim.

Yapılan ihracatın yüzde 89'u da 5 ülke ile yapılmaktadır; başta Rusya, sonrasında Irak ve Ukrayna en fazla ihracat yapılan ülkeler efendim.

Tabii, bizde kurutma genelde gün kurusu ve kükürtlemeyle yapılıyor; burada, özellikle ihracatta PPM oranları dikkate alınıyor. Şu anda Türk Gıda Kodeksi'ne göre bizim 2 bin PPM olması lazım; Avrupa Birliği ülkelerinde 2 bin PPM, Amerika'da ve diğer ülkelerde de 3 bin PPM olması gerekiyor.

Türkiye'deki duruma baktığımızda, 2018 yılında yaklaşık 20 milyon civarında ağaç sayımız var; şu anda, 2024 yılında 25 milyona çıktı ancak verimiz değişiyor özellikle iklim şartlarına bağlı olmak üzere. Özellikle Malatya'da geç donlardan etkilenme durumu olduğu için zaman zaman ürettiğimizde düşüşler olabilmektedir Sayın Başkanım.

Türkiye'de 2024 yılı itibarıyla 1,47 milyon dekar kayısı alanının yüzde 62'si Malatya'da, yüzde 7,5'u Elâzığ'da, yüzde 7,4'ü Maraş'ta ve yüzde 7,5'u Mersin'de yer almaktadır. Türkiye'deki taze kayısı üretiminde ilk sırada yer alan Malatya'da 2024 yılında bir önceki yıla göre yüzde 63 artışla 690 bin ton taze kayısı üretildi.

Tabii, burada özellikle zirai don olayını arz etmek istiyorum. Tabii, ilimiz genelinde 11-12 Nisan tarihinden önce aslında iki tane ayrı tabiat olayı daha oldu. 23-25 Mart tarihindeki zirai don hadisesi özellikle bin ile 1.300 rakımındaki ürünlerimizi önemli oranda etkiledi; akabinde, 4-5 Nisan tarihlerinde dolu yağışı ve tabii ki takip eden süreçte, 11-12 Nisan tarihlerinde akşam başlayan kar yağışıyla beraber gece eksi 3 ile eksi 15 dereceye kadar düşen sıcaklık üç ila yedi saat sürdü ve dolayısıyla, bu süre donu kaçınılmaz kıldı. Daha sonraki, 13 Nisan gecesinde de yine eksi 4,6 dereceye kadar düşen sıcaklık, başta kayısı olmak üzere birçok ürünümüzün de fizyolojik olarak dondan zarar görmesine sebep oldu; hatta bazı tarla ürünlerinde lokal olarak yüzde 15-30 civarında da olsa zarar oluşturdu efendim.

Tabii, bu süreçte, don olayından önce özellikle Meteoroloji Müdürlüğünden aldığımız veriler doğrultusunda zirai donun erken uyarı sistemi üzerinden, sosyal medya hesaplarımızdan, Valilik Basın Müdürlüğümüz, iç işleyişimizde oluşturduğumuz, tüm ilçe müdürlüklerimizde olan mesaj sistemi ve ekiplerle sahada tüm üreticilerimiz aslında bilgilendirildi ancak 11-12 Nisanda sıcaklığın çok düşük seyretmesi ve uzun sürmesi nedeniyle don zararı tabii ki kaçınılmaz oldu. Burada, yapılacak kültürel tedbirlerle ancak eksi 3 ile eksi 4 derecedeki bir sıcaklığı sıfıra çekebilirsiniz, işte, sislemeye olsun, dumanlamaya olsun, hava sirkülasyonu olsun ancak 3 veya 4 dereceyi geri çekebiliyoruz. Dolayısıyla, eksi 15'e -etkilenme oranı oldu- eksi 19 dereceye kadar düşen sıcaklıkta don zararına yapılabilecek kültürel hiçbir tedbir yoktu Sayın Başkanım.

Tabii, bu süreçte, olayın hemen ardından Sayın Valimizin talimatları doğrultusunda, ilk yarım gün içerisinde tüm ilçe müdürlüklerimizde bulunan çalışma arkadaşlarımızla beraber sahada en üst rakımdan en düşük rakama kadar tüm alanlar tarandı ve don olayının etkisi ilk yarım günde, üç dört saatlik süre içerisinde bu ilimizde tespit edildi efendim. Akabinde, yine, Sayın Valimizin Başkanlığında konuyla ilgili, taraflarla beraber değerlendirme toplantıları yapıldı; hasarın ne kadar olduğu, etki düzeyi, bununla ilgili ön hasar tespit çalışmalarına hemen başlandı ve ön hasar tespit çalışmalarımızı bitirdik, şu anda ödemeye esas cetvellerimizi hazırlıyoruz efendim. Akabinde, Sayın Bakanımız ilimizi ziyaret edip hem bahçe ziyaretleri hem de değerlendirme toplantıları yapıldı. Tabii, sonrasında, yine Sayın Valimizin talimatları doğrultusunda, özellikle sosyal medyada "Tüm ağaçlarımız kurudu, ağaçlar kesiliyor." gibi... Üreticilerimizin yanlış bir uygulama yapmaması adına üniversitemiz, enstitümüz ve teknik personellerimizle beraber bir araya gelinip bir metin hazırlandı, basın ve diğer kaynaklarla tüm çiftçilerimiz net bir şekilde bilgilendirildi efendim.

Bunlar eğitim faaliyetlerimizdi. Hemen akabinde, özellikle çiftçilerimiz... Çünkü görüntü çok kötüydü -biraz sonra arz edeceğim Sayın Başkanım- yani tüm ağaçlar gitti, tüm ağaçlar kurudu, tüm vatandaşlar böyle veryansın etti. Dolayısıyla, biz de ağaçlarımızı gelecek yıla -şu anda meyve yok, meyvelerin hepsi yandı ancak- hazırlamak adına yoğun bir şekilde eğitim programlarını başlattık. Tüm ilçelerimizde eğitim programlarımızı tamamladık; şu anda bahçe bahçe, köy köy eğitimlerimiz devam ediyor efendim. Programlar doğrultusunda gerçekten yoğun bir katılımı eğitimlerimiz yapıldı, tüm ilçelerde ayrı ayrı. Bunlar, her görüntü ayrı bir ilçeden efendim. Aynı zamanda, sahada, bahçede bire bir eğitimler verildi.

Tabii, özellikle ilk tespitlerimizde başta hububat, baklagiller ve yağlı tohumlar olmak üzere stratejik öneme sahip ve ülkemizin gıda arzını olumsuz etkileyecek ürünlerde bir risk olmadığını, zararın genelde meyve çeşitlerini etkilediğini net bir şekilde söyleyebiliriz. İlimizde de başta kayısı olmak üzere, elma, kiraz, ceviz, bademde yüzde 95-98, üzümelerde de yüzde 50 ila 60 oranında don etkili olmuştur. Şu anda zararın tam, net... Aslında ön tespitlerimizi yaptık ama şu anda ödemeye esas cetvellerimizi hazırlıyoruz. Onları Bakanlığımıza bildirdik; ön hasar tespitlerimizin ne kadar olduğunu, etkileme oranlarının hepsini Bakanlığa bildirdik; şu anda ödemeye esas cetvellerimizi hazırlıyoruz efendim.

Tazminiye ilgili olarak Sayın Cumhurbaşkanımız da açıklama yaptı, Bakanımız da açıklama yaptı; sigortası olanlarda sigorta kapsamında ödeme yapılacak, diğer çiftçilerimize de Çiftçi Kayıt Sistemi'nde kayıt durumlarına göre ödemeleri, şimdiye kadar yaptıkları masraflar hesaplanarak, ilave destek olarak yapılacak efendim.

İlimizde şu anda 2024 yılı içerisinde 8.700 üreticimize 229 bin dekar alanda ve 19 bin adet tarım sigortası... Burada en önemli husus tarım sigortası; bununla ilgili tüm çiftçilerimize süreç içerisinde bilgilendirme yapmaya çalışıyoruz. Aslında, Türkiye ortalamasına baktığımızda, Malatya il olarak en fazla sigorta yapılan illerden ama bu da yetersiz çünkü Manisa'dan sonra 2'nci sırada ama yetersiz olduğunu özellikle ifade edeyim efendim.

Burada bir kıyaslama adına tabloyu arz etmek istedim. İlimizde yaklaşık 2 milyon 700 bin dekar işlenen tarım alanı var; bunun 1 milyon dekarı meyve dikili alan. Kayısı dikili alan 944 bin ve bunun 888 bin dekarı sistemimizde kayıtlı. Aslında, özellikle kayısıda kayıtlılık oranımız yüzde 90'ın üzerinde; bunu bir artı olarak değerlendirebiliriz efendim.

Sistemimizde kayıtlı çiftçi sayısı 42 bin, bunun yaklaşık 2 bini dondan sonra kayıt yaptı; 34 bini kayısı üretiyor. Dolayısıyla, burada da kayıtlılık oranımızın üst seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Yaş kayısı üretimimiz 690 bin ton, kuru kayısı 107 bin ton; ihracat miktarımız, bu yıl itibarıyla, iç tüketimle beraber yaklaşık 80 bin ton. Son üretim sezonunda yaklaşık 66 bin ton ihracat yapıldı efendim.

Genelde dediğim şekilde, kayısı, elma, ceviz, badem, ayçiçeğinde etkili oldu; yaklaşık 40 bin çiftçimiz etkilendi, 1.600 bin dekar alan etkilendi hububat alanlarıyla beraber ve tahminen 568 bin ton -bu ön tespitlerimizin sonucu- yaklaşık yüzde 95 ile yüzde 100 arasında meyve alanlarımızda, hububatta da yüzde 15-20 civarında bir etkilenme söz konusu oldu efendim.

Bunu özellikle görsellere dayandırmak istedim; Malatya'daki dondan önceki görüntü bu şekildeydi Sayın Başkanım, özellikle arz etmek isterim yani gerçekten, her taraf güzeldi, çiçek açmıştı, hatta yer yer çağlarımız tutmuştu, daneler de tutmuştu. Önceki görüntülerimiz bu şekilde ancak dondan hemen sonra, sabahki görüntü de bu Sayın Başkanım; her taraf buz tuttu, kar yağdı, şu şekilde ürünlerimiz çürüdü yani genel görüntü bu; sarıya boyandı. Dolayısıyla, gerçekten, insani olarak da hepimizin etkilendiğini özellikle ifade ederim. Her taraf sarıya boyandı, bu hâle geldi dondan sonraki görüntülerimiz. Ürünlerimiz bu şekilde dondu, çürüdü, hepsi siyahlaştı, tüm danelerimiz bu şekilde çürüdü yani kayısıda yüzde 100'e yakın bir zarar söz konusu.

Tabii, dediğim şekilde, hemen sosyal medyada çok veryansın edildi. Ancak özellikle teknik ekiplerimizle sahada yaptığımız çalışmalarda genelde bu yılki sürgünlerin zarar gördüğünü, alttan yeni gözlerin sürgün vermeye başladığını gördük; dolayısıyla, bu konuya yönelik çiftçilerimizi bilgilendirdik. Gerçekten, bunlar ilk görüntüler. Kuruyan dalın hemen yanında yeni sürgünler vermeye başladı. Özellikle eğitimlerimizle beraber, çiftçinin hem ilaçlaması hem de gübre desteğiyle beraber, şu anda, gelecek yılla ilgili ağaçlarımızı hazırlamış olduk diyebiliriz efendim. Sonraki görüntülerde özellikle yavaş yavaş ağaçlarımız toparlanmaya başladı. Belki sahada şu anda yeşillik göreceğiz ama dondan sonraki görüntü çok kötüydü, şu anda ağaçlarımız çok şükür toparladı. İnşallah gelecek yıl da kaliteli bir verimimiz olacağını düşünüyoruz efendim.

Bunlar üzüm, kiraz, bunlarla beraber ağaçlarımız genel... Meyve kalmadı ancak ağacın kurtarılması adına ağaç kendini toparladı diyebiliriz efendim.

Özellikle sahada yapılan çalışmalarımızda üreticinin beklentisini arz etmek istiyorum: Üretim sezonuna hazırlık için, şimdiye kadar yapılan girdi maliyetinin karşılanmasını bekliyorlar özellikle. Bir sonraki üretim sezonuna hazırlık için uygun

şartlarda faizsiz kredi desteği, sulama ücretlerinde geçmiş yıllarda olduğu gibi destek verilmesi, mevcut zirai kredilerin uygun şartlarda ertelenmesi ve özellikle sulamada kullanılan elektrik ücretinde indirim talebi vardı üreticilerimizde. Tabii, çok farklı talepler var ama ön plana çıkan talepler bu şekildeydi genelde.

Tüm Türkiye'de olduğu gibi Malatya'da da büyümenin tarımdan geçtiğini ifade ediyor, saygılarımı arz ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Müdürüm.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, ben birkaç soru sormak istiyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Benim de sorularım var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Elbette.

Nasıl yapalım? Bir usul olarak...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Önce soruları soralım çünkü Tarım İl Müdürlüğü önemli, ondan sonra diğerlerine geçmiş olalım, diğer arkadaşlar da hazırlık yapsın.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Elâzığ da sunumunu yapsın olmazsa.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama şimdi Malatya'da sorumuz, ondan sonra Elâzığ'a geçelim. İl Müdürünün bazı konularda açıklık getirmesi için...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben de bazı cümleler... Muğlak kalan cümleler var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam o zaman, öyle yapalım.

Malatya Tarım İl Müdürümüz, sunumunuza ilişkin, siz de buradayken- Komisyon üyelerimizin bazı soruları olacak. İsterseniz sunumu -belki- kaldırmayabilirsiniz, ihtiyaç olursa.

Buyurun Ömer Fethi Bey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Başkan.

Ben de öncelikle hem deprem için hem de yaşanan, afet sayılan don olayından dolayı tüm çiftçilerimize de geçmiş olsun dileklerimi ileterek sözlerime başlamak istiyorum.

Birkaç konunun açıklanmasında yarar olduğunu düşünüyorum. Birincisi: Bahçe bitkileri dışında tarla bitkileriyle ilgili hasar tespiti yapıldı mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Bütün hasar testlerimizi yaptık, hepsini Bakanlığa bildirdik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Tarla bitkileriyle ilgili, arpayla, buğdayla ilgili tespit yapıldı mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yapıldı efendim. Tüm hububat ürünlerimizde yani Malatya genelinde bütün ürünlerde genel zarar tespiti, ön hasar tespiti yapıldı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çünkü bazı bölgelere Bakanlıktan giden yazıda "Bahçe bitkileri dışında tespit yapmayın." yönünde bir talimat vardı.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Hayır, genel tespit yapıldı ancak ödemeye esas sadece meyvelerde ödeme yapılacağı ifade edildi Bakanlıktan.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Onu soruyorum.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Evet efendim, doğrudur.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Tarla bitkileriyle ilgili bir karar o konuda yok?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Doğrudur efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şu ana kadar herhangi bir kimseye ödeme yapıldı mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yapılmadı efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Peki, ÇKS'si olan çiftçi sayısını 42 bin, TARSİM'de kayıtlı olanı da 8.712 olarak ifade ettik. ÇKS'ye dâhil olmayan özellikle küçük aile tipi işletmelerdeki zarar tespitleri bu değerlendirmenin içinde mi?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Şu anda ÇKS'yle kayıtlı olmayan çiftçilerimizi değerlendirme içerisine alamıyoruz efendim. Kayıtlılık oranımızı artırmak lazım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Peki, adamın 30 dekarlık arazisi var, onun altı olan var; ÇKS yok, TARSİM yok; onda da zarar var; o tespit yapılmadı mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Doğrudur efendim, onlarda da zarar var ama bunların birçoğu aslında kayıt dışı alanlarda ekim yapmış; mera alanlarında, hazine arazilerinde birçok ekim yapılmış. Kendi arazisinde kayıtlı olmayan çiftçi sayımız çok düşük. Burada da bizim yürüttüğümüz bir kayıt sistemimiz var; dolayısıyla, bu kayıt sistemine kayıtlılık oranını artırmak adına hani bunlara da destek verdiğimiz zaman önümüzdeki süreçte kayıtlılık durumunu olumsuz etkileyebilir diye şu anda sadece kayıtlı çiftçilerimizi değerlendirmeye aldık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şunun için: Şimdi, buraya bakım yapılacak, burada don yaşandı, bu yıl ürün almayacak, ürün almadığı için ilaç lazım, gübre lazım, bakım lazım.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Doğrudur efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama buna bir ek destek vermezsen bu, göçe neden olacak çünkü bahçeye bakacak geliri yok, bir de banka, kredi kartı borcu varsa oradan bir göç oluşacak. Bakanlık tarafından size onunla ilgili ekstra bir çalışma talimatı geldi mi?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yani, onunla ilgili ekstra bir çalışma talimatı gelmedi henüz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu önemli çünkü. Peki, bir de bu...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ömer ağabey, şöyle yapalım: Şimdi soru-cevap...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama bunlar tutanağa geçsin, biz raporda bunları değerlendirelim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Elbette geçsin. Şöyle yapalım yani toplantıları da sağlıklı yürütmek bakımından: Soruları soralım; Müdürümüz notunu alır, sonra cevap verirse daha iyi olur. Yani, şeye dönüştürsek sonra...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, tamam, olabilir ama bunların burada bilinmesi hazırun için faydalı, konuşmayı ona göre yapsın.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Elbette, elbette, bilinsin diye zaten.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Mesela esnaflarda şu anda ilaç, gübre satanların önemli bölümü bu don nedeniyle bu yıl ürün satamayacak. Onların uğrayacağı zarar, olumsuzlukla ilgili bir tespit var mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Aslında şu anda özellikle gelecek yıla ağacı hazırlamak adına yoğun bir şekilde hem ilaç tüketimimiz var hem de gübre tüketimimizin olduğunu söyleyebiliriz çünkü şu anda ağaçlar zarar gördü.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, kaç esnaf mesela? Şunun için soruyorum: Malatya'da kaç ilaç, gübre -buna benzer- satan; şu dondan etkilenen, bu yıl satış yapacaktı da bu don sonucunda satış yapamayacak duruma gelen kaç esnaf var, belli mi?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Şunu ifade edeyim: Yani, o bayilerimizden şu anda ilaç ve gübre satışı yapılıyor; çok fazla bir mağduriyet olduğunu düşünmüyorum efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de şeyi sorayım: Bu tarım işçilerinden bu yıl kaç kişi işsiz kalacak? Bu tarım işçileri işsiz kaldığına göre Bakanlık nezdinde bir önermeniz var mı? Örneğin, Toplum Yararına Program'da falan bunların değerlendirilmesi gerekir. Geçici mevsimlik işçi ne kadar kalacak?

Bir de ekili alan bakımından büyük işletmelerin ziraat mühendisi, muhasebe müdürü, vesaire gibi çalışanları da var; bunlarla ilgili bir tespit var mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yani, onlar şu şekilde: Şimdi, bizim mevsimlik tarım işçilerimiz genelde il dışından gelen tarım işçileri; dolayısıyla, yerelde de genelde aile işletmeleri olduğu için bunlar zaten çok fazla bir sıkıntı olmuyor ama özellikle il dışından gelen mevsimlik tarım işçileri de artık gelemeyecekler, o konuda bir katkı sağlayamayacaklar. Onlarla ilgili aslında tüm kayıtlarımız var yani ne kadar tarım işçisi geliyor veya ne kadar aile işletmeleri ne kadar, onları sonradan arz edebilirim efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Son olarak da şunu sorayım: İhracatçılara Eximbank üzerinden bir kredi falan desteği; o, yukarının işi ama kaç ihracatçı vardı? Bu ihracatçıların yurt dışı pazarındaki kaybedeceği pazardan dolayı onlara ekstra bir destek yönünde bir çalışma var mı?

Bu, yurt dışı pazarına İran gibi, bir de Özbekistan gibi farklı ülkelerin kayısı üreticileri girdiğinde önümüzdeki yıl bizim ürünün orada pazar bulma sorunu oluşacak; ona yönelik de bir akıl yorma veya değerlendirme olgusu oluştu mu? Yani, bölgede ihracatçılık yapanlarla ilgili bir toplantı yapıp "Ne kadar kaybın olacak? Bu kaybının telafisi için şöyle bir önermede bulunalım." diye bir çalışma yapıldı mı?

MALATYA VALİSİ SEDDAR YAVUZ - Sayın Vekilim, müsaade ederseniz, şimdi, arkadaşımız alanı bu ihracat konusu değil ama şunu söyleyeyim: Burada, şimdi, Ticaret Borsası Başkanımız var, Ticaret Odası Başkanımız var ama...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Valim, yalnız, şöyle: Onlar ama oda. Biz kurumsal olarak rapor...

MALATYA VALİSİ SEDDAR YAVUZ - İzin verirsiniz ben bir cevap vereyim, yine siz söyleyin.

Şimdi, burada bizim il olarak yaptığımız şu: Bizim yıllık ihracat kapasitemiz nedir; şu anda bu yıl elimizdeki stok miktarı nedir; ondan sonra, bizim ihracatçımızın, tüccarımızın politikası ne olmalı; bunları konuşuyoruz. Şu anda fiyatlarda don hadisesinden sonra neredeyse yüzde 100'ün üzerinde bir artış oldu, kayısı fiyatlarında. Şimdi arkadaşlarımız biraz sonra onu -Borsa Başkanımız da- burada anlatacaktır fakat problem şu: İhracatta daha önce belirli bir rakamdan sözleşme imzalamış, elinde stoku olmayanlar varsa bunlarla ilgili bir ekonomik problem olabileceğini arkadaşlarımız değerlendiriyor. Fakat Tarım İl Müdürlüğümüz daha çok teknik bir arkadaş yani ihracat kısmını, şey kısmı çok bilebilecek durumda değil; o yüzden ben söz almak istedim. Ama burada hem Ticaret Odası Başkanımız hem Borsa Başkanımız hem tüccarımız bu konuyu daha iyi değerlendirme potansiyeline sahip çünkü arkadaşımız ihracat kısmında çok teknik bilgiye sahip değil. Arkadaşımızın, tamamen, önümüzdeki yıl bahçelerdeki ürün kaybının nasıl engelleneceği, nasıl gübre verileceği, nasıl ilaçlama, nasıl sulama yapılacağı hem İnönü Üniversitemizin hem Kayısı Araştırma Enstitümüzün hem Tarım İl Müdürlüğünün daha ziyade hasar tespitleri ve ağaçların yeni yıla hazırlanması noktasında etkin bir çalışması var. Ama diğer kısmı, biliyorsunuz, ulusal politikayı ilgilendiren, Bakanlığımızın...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, Sayın Valim, anladım sizin söylemek istediğinizi ama biz Komisyon olarak burayı ziyaret edip istediğimiz verileri zaten müdürden de alır, gideriz; bizim Komisyonun işlevi o değil yani Komisyonun yapması gereken şu: Alanda bugüne kadar konuşulmamış, çözülmemiş, görülmemiş olanları saptayıp bir rapora dönüştürecek yani biz bir teknik çalışma yapmaya geldik; yoksa bize bunları ortaklaşa gönderirdiniz, buralara kadar gelmemize gerek yok. Bu konuda bir açılım sağlamamız gerekiyor çünkü sizin bildirdikleriniz üzerinden Bakanlıklar çalışma yaptığı için biz resmî olarak, Komisyon olarak da bu konularda ne yapıldı, ne yapılmadı, bilmek durumundayız. Onun için, bilgiler, sunumlar, daha çok "Şunu yaptık, bunu yaptık." yerine, yitirilen veya olmayanlar değerlendirilirse biz açılım sağlamış oluruz, hem Bakanlığa faydamız olur hem Cumhurbaşkanına faydamız olur. Örneğin, ÇKS'si olsun olmasın tüm çiftçilere Cumhurbaşkanı tarafından doğrudan destek geçmişte sağlandı; bunun için bir altyapı oluşturmak lazım ama siz ÇKS'li çiftçiye oraya yazar da sunumunuzda toplam zarar gören çiftçiye yazmazsanız, o zaman Cumhurbaşkanının böyle bir konudan bilgisi olmayacağı için problem doğar. Biz, onun için, 30 dekarın altında olup da şu ana kadar saptanmamış hasarlar da girsin listeye, bizim o Komisyon raporunda yer alsın, yol açıcı olalım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bunda sıkıntı yok Ömer ağabey; sadece, Tarım İl Müdürlüğümüzün görev alanıyla ilgili konular dışına çıkınca ister istemez belki farklı bilgiler gelebilir. Onun için, Borsamız, Ticaret Odamız bu konuda belki...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama görev alanı içinde. 30 dekarın altında kaç tane şey var, onu diyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İhracatçılar vardır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İhracatçılarda da...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Elbette yani burada sorularla ilgili, sormayla ilgili bir sıkıntı yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Neyse, teşekkür ediyorum Başkan.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Ayhan Bey.

AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Başkan, Değerli Valim, Değerli Komisyon üyeleri, STK'lerimizin, çiftçi örgütlerimizin değerli temsilcileri, değerli üreticiler; öncelikle, 10-11-12 Nisanda yaşanan zirai don afetinden dolayı geçmiş olsun diyorum. Ömer ağabeyin de söylediği gibi, bizim burada amacımız yapılmayan ya da görülmeyeni tarım lehine, üretici lehine raporlamak, açığa çıkarmak, varsa unutulanı, atlanılanı gündeme taşımak, önümüzdeki yıllarda da oluşacak, o tekrar olacak dona karşı önlemler, tedbirler almaktır; dolayısıyla, burada bu kadar hazırın da buradayken bunu enine boyuna konuşmak gerektiğini düşünüyorum.

Saygıdeğer İl Müdürümüz bir sunum yaptı, sunumla ilgili benim de kısa kısa söylemek istediklerim var, sormak istediklerim var.

Şimdi, anladığımız, il geneli kayısı anlamında yüzde 100 zarar görmüş, dondan etkilenmiş. Tabii, bunun dışında da tarla ürünleri var işte şeker pancarı, çerezlik ayçiçeği, buğday, mısır, arpa gibi ürünler var. Dondan zarar gören bu ürünler yerine tekrar ekim yapılabilir mi, üreticiler bunu gerçekleştirebilir mi, bunu öğrenmek istiyorum.

Bir de don öncesindeki kayısı fiyatlarının yaklaşık 150 lira olduğunu görüyorduk; şimdi, dondan sonra, şu anda fiyatlar ne oldu?

Bir de ayrıca, zarar ziyandan, hasar tespitinden bahsettiniz. TARSİM'i yaptıranlar hasar tespitinden faydalaniyor. Sayın Cumhurbaşkanının bir talimatı vardı "TARSİM'siz olanlar da hasar, zarar tespitinden faydalansın; zararları tazmin edilsin." diye; bununla ilgili, buna yönelik bir çalışmanız oldu mu?

Bir de Malatya ilinde dondan görülen zararın çalışmadaki toplam rakamı nedir yani bunu öğrenmek istiyoruz. Bazı kaynaklardan, sivil toplum kuruluşlarından edindiğimiz bilgilere göre 200 milyarın üzerinde olduğu söyleniyor bu zararın. Malatya ilindeki toplam zarar nedir? Türkiye de "TARSİM" denilen bir kuruluş var, TARSİM geçtiğimiz günlerde Mecliste yaptığımız bir toplantıda diyor ki: "21 milyar -bizim yaptıklarımızdan- zarar tespit ettik, 1 milyarını ödedik." Malatya'da 21 milyar, Adana'da herhâlde 15 milyarın üzerinde... Toplam 21 milyar -tabii, TARSİM yaptıranların- çok komik bir rakam. Dolayısıyla, Malatya'daki gerçek değer nedir? Bakanlığa hangi verileri sundunuz? Bilelim ki ona göre buradaki üreticilerimiz, burada yaşayan insanlarımız mağdur olmasın diye düşünüyorum. Bunun bilgilerini verirsiniz çok memnun olurum.

Benim söyleyeceğim bu kadar, diğerlerini Ömer ağabey söyledi zaten.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Tarla ürünlerinde özellikle şeker pancarı ve çerezlik ayçiçeğinde, zarar gören alanlarda daha yeni sürgün olduğu için tekrar çiftçilerimiz ikinci ekimi yaptılar. Özellikle Yazihan bölgemizde sıkıntı vardı, onlar tekrar ikinci ekimi yaptılar ancak hububat alanlarında...

AYHAN BARUT (Adana) - Destek aldılar mı ekimde yani yeniden bir destek aldılar mı ekim yaparken?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yok efendim, yeni destek almadılar, kendi imkânlarıyla ektiler.

TARSİM dışında Çiftçi Kayıt Sistemi'mize kayıtlı olanlara da destek veriyoruz yani orada ÇKS'si olmayıp sistemimizde kayıtlı olanlara da -ki yüzde 90 kayıtlılık oranımız var- şimdiye kadar yaptıkları masraflar itibarıyla bir destek olunacağı söylendi, Bakanlığın talimatı bu şekilde; şu anda ödeme icmallerimizi de bu minvalde hazırlıyoruz efendim. Piyasa fiyatları da çiftçinin elinden çıkan fiyatlar olarak 150 TL, 160 TL civarında; normalde gün kurusunda 250 TL'nin de üzerinde fiyatlar vardı. Şu anda zaten çiftçinin elinde ürün miktarı açıkçası çok fazla kalmadı, katladı, yüzde 100'e yakın bir fiyat artışı oldu. Perakende olarak da 400-450 lira olan fiyatımız şu anda perakendede 750-800 lira civarında, fiyat yüzde 100 katladı. Zarar olarak da yaklaşık 40 bin çiftçimiz -sunumda aslında arz da ettim- ve yaklaşık 1 milyon 670 bin dekar alanımız etkilendi. Bunu, zarar miktarıyla ilgili rakamların hepsini Bakanlığa bildirdik. Bu şekilde arz etmiş olayım yani.

AYHAN BARUT (Adana) - Rakamı öğrenmek istiyoruz Sayın Müdürüm; rakam ne kadar, bildirdiğiniz rakam ne kadar?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yani, bizim tespit ettiğimiz rakamları yaklaşık olarak ifade edeyim: Tahminî zarar yaklaşık 25-30 milyar TL arasında efendim ama çiftçinin şimdiye kadar yaptığı maliyet açısından bu rakam biraz daha düşük.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bu, hasat. Şayet satılmış olsaydı, değil mi? Zarar bu değil yani bu, hasat olmadığı için, değil mi?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Sadece ürünün zararı efendim, sadece ürünün elde edilmemesinden kaynaklanan bir zarar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, ben de bir şeyler sorabilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Değerli hazırın, ben de sevgiyle, saygıyla selamlıyorum, geçmiş olsun diyorum. Tek tek saymıyorum zamanı iyi kullanma anlamında.

Sayın Müdürüm, şimdi, icmalleri yaptık, gönderdik. Ben bir kayısı ağacının masrafını nasıl belirlediniz, bir çiftçinin kaç para maliyeti var, bunu merak ediyorum öncelikle çünkü onu ortaya koymazsak hiçbir şeye gidemeyiz. Bunun kayıtlara girmesi gerekiyor.

İkinci bir konu: "40 bin çiftçi" diyorsunuz. Bu 40 bin çiftçide ÇKS'ye kayıtlı olmayan çiftçilerimizin rakamı nedir? Şimdi, ÇKS'ye kayıtlı olmayan üreticiler de var; Ziraat Odasında bunların üretimleri, ağacın dikili olduğu o bahçenin var olduğu kayıtlı; Tarım İlçede de kayıtlı, İlde de kayıtlı; bununla ilgili bir çalışma var mı?

Üçüncü bir soru: Örneğin, şeker pancarı, lahana... Benim kendi ilim Tekirdağ Hayrabolu'da da şeker pancarı ekimi yapılmış, mecbur bozuluyor. Şimdi, bu çiftçi ne olacak, bu çiftçi neden mağdur edilecek? Bunları kayıt altına alarak onların da zararının tanzim edilmesi gerekiyor çünkü başka bir şey daha var Sayın Başkan, size de ifade ettim: TARSİM yaptırmış çiftçimiz hakkını arama anlamında, kendini garantiye almış Ziraat Bankası vasıtasıyla ama TARSİM'in başlangıç tarihi diyor ki: "15 Nisan." Bizim olay 9, 10, 11, 12 Nisan gibi vuku buldu. TARSİM "Ben ödeme yapmam." diyor. Şimdi, çiftçi şeker pancarını ekmiş, TARSİM'in sigortasını da yaptırmış ama bir de böyle bir sorun var. İlinizde böyle sıkıntılı olan çiftçi sayısı nedir? Böyle bir talep

size geldi mi veya kayıtlara aldınız mı? TARSİM yaptırıp TARSİM tarafından, eksperler tarafından kayıt altına alınamayan veya bu sigorta kapsamı dışında olan bahçe var mı, ürün var mı? Bunlarla ilgili bir çalışmanız var mı, onu merak ediyorum.

Diğer konu, tarla bitkileri, benim gördüğüm, herhâlde burada pas geçilmiş. Sadece bahçelerle ilgili, bahçe bitkileriyle ilgili bir raporlama var ama buradaki çiftçilerin de kırsaldaki, bahçe dışındaki ürünlerin de kayıt altına alınıp bunların da zararların tanzim edilmesi konusunda bir çalışmanız var mı, onu da merak ediyorum.

Diğer bir konu da: Yine, sebze üretimi olduğunu ifade ettiniz paylaşımınızda. Bu sebze üreticileri dikim yaptılar ve dondan etkilendiler aynı şeker pancarında olduğu gibi, lahanada olduğu gibi. Burada, üretim yapan, dikim yapan sebze üreticilerimizin dondan etkilendikten sonraki zararlarıyla ilgili bir çalışmanız var mı? Bakınız, ÇKS'li diyorum ve ÇKS'siz diyorum çünkü bizim burada bunu ortaya koymamız lazım, bunun altını net olarak çizmemiz lazım. Çiftçi üretim yapmış; kayıt yaptıramamıştır veya arazisini ÇKS'ye koyduramamıştır bir şekilde ama üretim yaptıysa bunun hakkının, kaybının sağlanması gerekiyor. Bu konuda bizler takipçi olacağız, hep beraber; Komisyon da zaten hemfikir çünkü derdimiz üretimden yana, üreticiyi desteklemekten yana ama şöyle de bir şey var: Sözleşmeler vardır, bankaya gidersiniz, bir kredi alacaksınız, küçük küçük harflerle altta bazı maddeler vardır, o alttaki maddeler şimdi TARSİM'le önümüze geliyor. Şimdi, bu maddeler bizim için, bana göre bağlayıcı değil; bizim derdimiz, çiftçinin mağduriyetini ortaya koymak.

Ben imsizden net istediğim şu: "ÇKS'li şu kadar arazimiz zarar gördü, ÇKS dışındaki şu kadar arazimiz zarar gördü. TARSİM sigortasıyla ilgili şu kadar poliçemiz var zarar gören; bunlarla ilgili tespitler yapıldı, bitti." Kesin bir raporunuz var mı?

Teşekkür ediyorum.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Şu ana kadar çiftçinin yaptığı kayısı maliyetiyle ilgili hesaplamaları yaptık. Her ilçede çiftçinin yaptığı masraf değişmekle beraber ortalama bir rakam belirlendi, Bakanlığa bildirildi bunlar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - O rakam nedir? Rakam istiyoruz.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Bu rakam şu şekilde, genel olarak ifade edeyim...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Biz de Komisyon olarak diyoruz ki: Kardeşim, bir meyve ağacının bana maliyeti nedir? Bunu merak ediyorum ben de, öğrenmem lazım Komisyon olarak. "Bakanlığa verdik." diyorsun, gizli mi bu kadar?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - 5 bin TL ile 7 bin TL arasında değişiyor Sayın Başkanım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bizdeki rakamlar 13 bin liraya geliyor.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Şu ana kadar yapılan masrafları biz teknik personellerimizle tek tek hesapladık Sayın Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, Müdürüm, toparlayın.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Bizim şu anda kayısı üretim alanımız 944 bin dekar, bunun 854 bin dekarı sistemimize kayıtlı; kayıtlı olmayan 90 bin dekar var, bunun da bir kısmı aslında çiftçinin ekmemesi gereken alan yani hazine arazisi, mera arazisi, bunlarla ilgili ekim yapılan alanlar var. Kayıt dışı aslında yaklaşık 30-40 bin dekar civarında bir alanımız var. Bunlarla ilgili de öngörülmesi hâlinde kısa sürede kayıt altına alabileceğimizi özellikle ifade edeyim. Şeker pancarı, ayçiçeğindeki tespitlerimizin hepsini yaptık şu anda; eğer bir ödeme öngörülürse kısa sürede buna yönelik de ödeme ikmallerimizi çıkarabiliriz.

TARSİM'le ilgili aslında TARSİM Bölge Müdürümüz burada, daha sağlam bilgi verir diye düşünüyorum

ÇKS'siz bizim şu anda kayıtlılık oranımız yüzde 70; tüm tarım arazilerinde genel olarak -diğer, hububatta olsun, endüstri bitkilerinde olsun, yem bitkilerinde olsun- yüzde 70 kayıt oranımız var. Dolayısıyla, kayıt dışındaki alanlarla ilgili, evet, biz çalışma yapıyoruz, eğitim çalışmalarımızda bunlara katkı veriyoruz ama sistemsiz olarak sisteme veyahut da ödeme icmallerine dâhil etme durumumuz yok efendim.

TARSİM'le ilgili, aslında, Bölge Müdürümüz burada; bilgi verirse daha sağlıklı olur diye düşünüyorum, uygun görürseniz efendim.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Başkanım...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Merhaba herkese. Hepinize saygılar sunuyorum.

Öncelikle, geçmiş olsun.

Ben zirai donun ardından iki gün burada kaldım, heyet olarak biz burada kaldık. İki gün boyunca doğrudan doğruya bir saha çalışması yaptık, rapor hazırladık; o rapor da bende zaten.

Şimdi, üç sorum var benim; sorulan sorular var, onlara ek olarak. Burada biz dolaşırken, sahayı gezerken, üreticileri dinlerken dediler ki bize: "Ya, biz 2025'i zaten kaybettik; 2026, 2027 ne yapacağız?" Birinci soruları buydu. Bu bakımdan, Sayın Müdürümüz ne diyor buna, 2026, 2027'ye ilişkin? Daha köklü bir soru soruyorlardı: "Ya ağaçlar kurursa?" Yani kayısı ağacı ya da ceviz ağacı kurursa bu o zaman on on beş yıl demektir. Sorum şu: Kayısı ağaçlarının kurumasına ilişkin veri var mı? İki: Ceviz ağaçlarının kuruduğu söyleniyor, doğru mu? Bu bakımdan veri, belge var mı elde?

İkinci sorum şu, şimdi, çok üzerinde durulmuyor; bu, çok önemli bir mesele aslında bir bütün olarak canlı popülasyonunu ve üretimi etkiliyor: Arı popülasyonu. Bu ne kadar etkilendi Malatya'da? Elde veri var mı arı popülasyonuna ilişkin? Yine, burada bize saha çalışmasında dediler ki: "Ya, aslında İliç maden felaketi burayı etkiledi." Bu, doğru mu? Bu yönde elde somut veri var mı ve arıları ne oranda etkiledi?

Üçüncü sorum daha köklü bir soru, sadece Malatya'nın sorunu değil ama Malatya'da onu biz daha net olarak gördük: Ya, Malatya halkının kaderi sadece kayısıya mı bağlı Sayın yetkililer, Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanım? Ya, eskiden on beş-yirmi yılda bir yaşanan megafelaketler şimdi iklim değişikliğiyle iki yılda, üç yılda bir yaşanıyor; hatta Çukurova'da aynı yıl mart, nisan, mayıs ayında, üç ay peş peşe yaşandı, doğru mu? Dolayısıyla, yani, bu kayısı meselesinde, yarın öbür gün iklim değişikliği daha köklü yaşandığında kayısıya alternatif olarak bir ürün deseni üzerinde Malatya İl Ziraat Müdürlüğü çalışıyor mu? Buna ilişkin ne gibi önerileri var, perspektif var? Sorularım bunlar.

Teşekkür ederim.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Cevap arz edeyim efendim.

Sahada yaptığımız tespitlerde bu yılki sürgünler yandı efendim; yani genel olarak ağaçlarda herhangi bir kuruma söz konusu değil, sadece bu yılki sürgünler ve bu yıl aşlamış fideler yandı. Bir de varsa 35 yaşında...Ki verimden düşmüş ağaçlarda lokal olarak kurumalar söz konusu oldu; onun dışında, ağaçlarda herhangi bir şekilde bir kuruma söz konusu değil, net bir şekilde ifade edeyim. Şu anda meyvelerin hepsi yandı ancak ağaçların kurumasına yönelik... Ki biraz önce görselde de gösterdim, ağaçlarımız sapsarıyken hepsi toparlandı, şu anda sürgünler açtı. Şu anda ürünümüz yok ancak gelecek yıl itibarıyla ürün miktarımızda biraz düşüş olsa da kaliteli bir ürün elde edeceğimizi düşünüyoruz. Yine, mesela, burada, ağaçlar tümünden verim tuttuğunda 100-150 bin tonun üzerinde bir kuru kayısı elde edilirken en az yine 80 bin ton ancak kaliteli bir verim alabileceğimizi düşünüyoruz; teknik çalışma arkadaşlarımızla, üniversitemizle, enstitümüzle beraber öngörümüz bu şekilde efendim.

Kayısıya alternatif ürünle ilgili tabii ki çalışmalarımız var. Özellikle yeni sulamaya açılan alanlarda yem bitkisi üretimi olsun, hububat ekimi olsun, şeker pancarı olsun, buna yönelik çiftçilerimizi yönlendirme konusunda çalışmalarımız devam ediyor efendim.

Cevizde de lokal olarak, yine, meyvede kuruma söz konusu efendim. Ağaçlarda bu yılki sürgünler, genç ve taze sürgünler kurudu. Ağaçlarda genel koruma yok ancak yaşlı, verimden düşmüş ağaçlar lokal olarak kurmuş olabilir efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Cevizde yapraklanma gerçekleşti mi şu anda?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Gerçekleşti efendim. Özellikle Hekimhan bölgemizde ceviz yoğunluğu var; dolayısıyla, orada da şu anda genel olarak bir sıkıntı yok; sürgünler, yapraklar açmaya başladı efendim.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Sayın Müdür, arılara ilişkin bir sorum vardı, arı popülasyonuna ilişkin.

ABDULLAH DOĞRU (Adana) - Şöyle: Başkanım, müsaade ederseniz, Ziraat Odası Başkanlarımız var burada, Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlarımız var, muhtarlarımız var, çiftçilerimiz var. Hâliyle, Araştırma Komisyonu üyesi milletvekilleri olarak bizim daha çok konuşmamızdan ziyade -kendi içlerinde bu değerlendirmeler tamamlandı- sorunlar gündeme geldikten sonra son değerlendirmeleri milletvekilleri olarak bizler yaparsak hem vatandaş nezdinde "Ya, Araştırma Komisyonu geldi; kendi aralarında iktidar, muhalefet konuştular, tartıştılar, gittiler." dedirtmeyiz. Milletvekili olarak benim kanaatim, biz önce bu işin mağdurları, tarafları, teknik kısmı, mühendislerimiz, odalarımız, çiftçilerimiz varsa çiftçilerimiz konuşsun, onlar değerlendirmelerini yapsın. Biz soruşturma komisyonu değiliz, Araştırma Komisyonuyuz; hâliyle, araştırmalarımızı, değerlendirmelerimizi yapalım, notlarımızı alalım. Soru sorulacaksa buradaki arkadaşlarımız cevaplandırır. Tarım İl Müdürü buradaki hasar tespitini resmî rakamlarla görselde paylaşamayabilir çünkü bizim yaptığımız, tarım il müdürlüklerinin yaptığı: Bakanlıklara rakamları mümkün olduğu kadar şişirerek çiftçiye korumaya çalışır. Hâliyle, bunların hepsini burada sorgulamak zorunda değiliz. Biz dinleyelim, ondan sonra da arkadaşlarımızla değerlendirmelerimizi yine kendi aramızda biz yapabiliriz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Arıyla ilgili bir soru vardı.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Arılarla ilgili, efendim, şu ana kadar bize gelen herhangi bir olumsuzluk söz konusu değil; dolayısıyla, bu yönde bir çalışma henüz yapmadık. Yani, şu anda, herhangi bir arı ölümüyle ilgili bir talep veyahut da bir tespitimiz olmadı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kayısı dışında başka ürünlerle ilgili de çalışmalar var bildiğim kadarıyla yani alternatif.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Tabii ki efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama, tabii, bunun güçlenmesi lazım önümüzdeki dönemlerde.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Doğrudur efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu, sadece bir Tarım İl Müdürlüğü'nün meselesi de değil, genel olarak ilin makroekonomik gelişimiyle ilgili bir konu; bunu da zaten Sayın Valimiz ve diğer, Ticaret Odası, Borsa gibi etkenler dillendirecektir; bu, önemli bir mesele. Genellikle tek ürünlü ya da tek sektörlü şehirlerin böyle bir kaderi oluyor, o üründe ya da o sektörde yaşanan ulusal ya da uluslararası bir mesele o şehri derinden etkiliyor; onun için, uzun dönemli bir planlamayla ilgili mesele. Onun için, teşekkür ediyorum.

Ben şimdi TARSİM...

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Başkanım, şöyle yapalım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Sayın Bakanım.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Bence arkadaşları, sivil toplumu dinleyelim; ondan sonra...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben de aynı şeyi...

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Bir de Elâzığ'ın sunumu var, Elâzığ Tarım İl Müdürümüz de sunumu yapsın; ondan sonra vekil arkadaşlarımız, Komisyon üyesi arkadaşlarımız bunun üzerine bir değerlendirme yapabilirler ya da soru sorabilirler.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İsterseniz şöyle yapalım: Elâzığ İl Müdürümüz de sunumunu yapsın. Başka sunum yapacak kim vardı bugün yani bize bilgi anlamında? TARSİM mi bir sunum yapacak? Bilgilendirme mi, sunum mu?

TARSİM MALATYA BÖLGE MÜDÜRÜ BÜLENT ZELYURT - Bilgilendirme.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - O zaman bilgilendirmelere sonra geçelim ama diğer sunumu da bir izleyelim isterseniz, Elâzığ'ı çünkü az çok çerçeve birbirine benziyor. Hani, toplantıyı da sağlıklı yürütelim; belki en önemli konuları kaçırma ihtimalimiz de olabilir; biraz toplantı uzayınca yorgunluk oluşur ya da ifadeler gecikebilir.

Sayın Müdürüm, buyurun.

Mümkün olduğunca özet olursa sevinirim.

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Sayın Başkanım, Sayın Valim, sayın milletvekilleri, kıymetli hazırın; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Zirai don ne demektir? Bitkinin gelişme evresinin herhangi bir döneminde meydana gelen düşük sıcaklık nedeniyle bitkide veya bitki yapısının herhangi bir bölümünde suyun donarak genişlemesine ve duvarlarının çatlamasına neden olan bir olaydır. Donma sıfır derecenin altında gelişir, hacim artışı olur; donan bir alanın, bir yerin hacmi genişler; bu genişleme basınç

oluşturur ve yapıların bozulmasına sebebiyet verir. Bu yapı hücrenin içerisinde olur, hücreler arasındaki dokular zarar görür; en sonunda fotosentez gelişemez, büyüyemez ve bitki ölür.

Don olayının ekonomik sonuçları: Don, aslında, ürünün tamamını olumsuz etkileyen bir doğa olayı değil...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm, Elâziğ'i bir alalım, Elâziğ'da ne oldu yani bize Elâziğ'i bir anlat, ondan sonra...

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Sayın Başkanım, bizim Elâziğ'da 286 bin dekar tarım arazimiz; 193 bin dekar çayır, mera arazimiz; 220 bin dekar orman alanımız, su yüzeyimiz ve diğer alanlarla beraber toplamda 915 bin hektar alanda bir tarımsal faaliyette bulunuyoruz.

Elâziğ için en fazla üretimi yapılan alanlardan biri kayısı, üzüm, badem ve sunuda gösterdiğimiz diğer ürünler şuradadır Sayın Başkanım, zamanımı ekonomik kullanma açısından biraz kısaltarak devam edeyim.

İlimizde de, Sayın Malatya İl Müdürümüzün arz ettiği gibi, aynı saatlerde ve aynı zamanlarda bir düşük sıcaklık olayı yaşadık.

Sayın Başkanım, şu tabloyu arz etmek istiyorum. Ben, tabloda 1939 yılı ile 2004 yılı arası ortalama sıcaklıkları sunumda arz ediyorum. Burada, nisan ayının ortalama sıcaklığı eksi 7 iken 12 Nisan 2025 tarihinde Elâziğ ilimizde eksi 10,6 derece düşük sıcaklık gerçekleşmiştir. Elâziğ'ımızın tüm bölgelerindeki genel sıcaklık, düşük sıcaklık dağılımı da sunuda arz edildiği gibidir; en düşük sıcaklık eksi 10.

Burada dikkat edilen konulardan bir tanesi: Biz yüksek alanlarımızda, rakımı yüksek ilçelerimizde ciddi bir don olayıyla karşılaşmadık; daha çok, rakımı düşük alanlarda, düşük yerlerde yüksek sıcaklık olaylarıyla karşılaştık. İl Müdürlüğü olarak, zirai don yaşanmadan önceki gün tüm Bakanlığımızın sayfalarında, Valiliklerimizin, İl Müdürlüklerimizin tüm sayfalarında, sosyal medya alanlarında ve kendi paylaşımlarımızda, tüm İl Müdürlüğü personelimizin şahsi sosyal medya hesaplarında mesaj yazarak, zirai donun yaşanacağı bildirisini paylaşarak ciddi bir bilgilendirme çalışması yaptık. Az önce sunuda da arz ettiğim gibi, eksi 10'un yaşandığı bir ilde sonuçlar böyle oldu.

Sayın Başkanım, biz İl Müdürlüğü olarak teknik ekiplerle, zirai donun yaşandığı ilk andan itibaren sabahleyin, hiç kimseden beklemeden sahaya gittik. Sahada meydana gelen bütün olayların tamamını tüm arkadaşlarımızla not etmeye çalıştık, gözlemlerimizi yaptık; Bakanlığımıza ilk etapta bölgede genel itibarıyla yaşanan hasar oranlarının, hasar miktarlarının ve bitki üzerindeki düşük sıcaklık etkilerinin tamamını Bakanlığımıza bildirdik.

Burada, sadece meyve bahçelerinde değil, sunumuzda da görüldüğü gibi, tarla bitkilerinde, burada, arkadaşlarımızla beraber bir şeker pancarı tarlasında inceleme yapıyoruz. Şeker pancarı Elâziğ ilimizde henüz yeni ekilmişti. Aslında, şöyle bir bilgi de arz edeyim: Özellikle, tarla bitkileri üzerine kar yağdığı için kar yağın alanlarda bir donma meydana gelmedi ancak rüzgarla temizlenmiş lokal yerlerin bazılarında aralarda, şeker pancarında küçük küçük donmalar meydana geldi ama çok büyük bir kısmında herhangi bir donma meydana gelmedi. Burada, donmanın olduğu alanlarda da üreticilerimizin çok az bir kısmı yeniden bir ekim yapmak zorunda kaldı.

Burada da Malatya'da yaşadığımız olayların aynısını biz de yaşadık. Sabah burada, 1'inci günden itibaren tespit çalışmalarımızı yapıyoruz. Burada da...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ürün bazında etkilenmeye ilişkin bir verimiz var mı Sayın Müdürüm? Yani "Kayısı var." dediniz, başka?

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Bizim de Malatya gibi, Bakanlığımızın yüksek oranda zarar gördüğünü belirlediği 16 ürün arasında 8 ürünümüz zarar gördü Sayın Başkanım ama baklagil ve tahıllarda, tarla bitkilerinde herhangi bir zarar meydana gelmedi.

Sayın Başkanım, aslında burada, meyve bahçesinde, bizim Baskil'de, o gün sabahleyin saat 09.00 civarında çektiğimiz bir fotoğraftaki yansıma böyledir. Aslında tarla bitkilerinde herhangi bir zararın meydana gelmesi olasılığı da zayıftır çünkü tüm tarla bitkilerinin üzerinin karla kaplanmış olması ve kendisinden sonraki süreçte ciddi bir kuraklık yaşanmaması hâlinde bir zararın meydana gelmesi mümkün değil; aksine, burada çok ciddi oranda bir gelişim sağlandı. Burada da doğa olayı şöyle gelişti Sayın Başkanım: Hububat alanının üzerinin tamamını Elâziğ'da kar kapladı ve kar suyu yavaş yavaş aşağıya doğru inmek suretiyle bitki beslenmesi daha iyi gelişti, özellikle kışlık ekimlerimizin hiçbirinde hiçbir zarara rastlanmadı ve devam eden süreç içerisinde çok ciddi bir şekilde yağmur ve sıcaklık aynı oranda devam ettiği için tam tersine, yüksek oranda verim elde edeceğiz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tarla bitkilerinde çok sıkıntı olmadığını anladık Elâziğ'da.

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Özellikle meyvecilikte bir veriniz var mı yani dekar anlamında? Başka hangi şeylerde?

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Sayın Başkanım, burada...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yoksa bize ulaştırırsınız bunu.

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Var Sayın Başkanım, var; şuradadır Sayın Başkanım. Bizim, ÇKS'de kayıtlı üretim alanlarımız bu şekildedir.

Sayın Başkanım, aslında bu donun yarattığı etkiyi hâlâ yüzde 100 tespit etmek çok mümkün olmayabilir. Don meydana geldiği andan itibaren süreç-burada onu konusunda uzman arkadaşlarımız da vardır- en az on beş-yirmi günlük bir süreçtir yani bu süre içerisinde peyderpey, zamanla dolunun yarattığı etkiyi tespit etmek mümkündür. Biz de Elâziğ'da hâlâ parsel parsel tespit çalışmaları yaptığımız için, net bir rakamımız henüz olmadığı için buraya sunamadık. Biz parsel parsel, köy köy tüm zarar oluşan alanları tespit etmeye devam ediyoruz. Sanırım önümüzdeki hafta içerisinde, belki de Komisyonunun görevi bitmeden önce sonuçları Komisyona Bakanlığımıza arz edeceğim efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İki ay oldu.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Müdürüm, don olalı yaklaşık iki aya yaklaştı. İnşallah, bunu bir an önce bitirip o şeyi bize de ulaştırırsanız seviniriz.

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Genel bir yaklaşımımız var ama parsel parsel tespit ettiğimiz için, Sayın Başkanım, önümüzdeki hafta, bayramdan önce netleştireceğiz inşallah.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu verileri de bize ulaştırırsanız seviniriz Sayın Müdürüm.

ELÂZİĞ TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ SAADETTİN TAŞKESEN - Anlaşıldı Sayın Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum sunumunuzdan dolayı.

Evet, başka sunum var mıydı bugün? Sayın Malatya Tarım İl Müdürümüzün koordinesindeydi. Sunum yapacak başka kimse var mı?

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yoksa, TARSİM bir söz istemişti, TARSİM'e bir söz verelim, ondan sonra da sivil toplum örgütlerimiz ve üreticilerimizle devam edelim.

Evet, buyurun.

TARSİM MALATYA BÖLGE MÜDÜRÜ BÜLENT ZELYURT - Sayın vekilimizin sorduğu soruyu önce cevaplayayım: Bizde şu an herhangi bir sıkıntısı olan bir üreticimiz yoktur. Artı, sebzelerde ise bizim ekimimiz Malatya'da özellikle nisanın son haftası ile mayısın ilk haftasında olduğu için sebzededen dolayı da herhangi bir sıkıntımız yok; pancarda da aynı şekilde, herhangi bir sıkıntı yok. Bu anlamda, Edirne'de olduğu gibi... Şu an bölgemizde altı yıldır yapmış olduğumuz çalışmalar...

Şu an kesin ekspertizlerimizi yapıyoruz; büyük bir ihtimalle haziranın 20'si gibi kesin eksperlerimiz bittikten sonra üreticilerimizin paraları dağıtılmış olacak. Şu an herhangi bir sıkıntı yoktur. Parsel parsel işlemimizi yapıyoruz Malatya'da. 40 ekiple birlikte 30 bin işlem yapacağız. Bunu yirmi gün içinde bitirmiş olacağız Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani "TARSİM ödemelerini yapar hâle gelecek." diyorsunuz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, bir soru sorabilir miyim ben?

Arkadaşım, şimdi, çeliştirmeye bakalım. Tarım İl Müdürümüz dedi ki: "Şeker pancarında zarar görüldü, ekim yapıldı tekrar." Siz diyorsunuz ki...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - TARSİM'le ilgili kısmı konuşuyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - TARSİM'i sordum ben de, bize gelen bir şey yok.

İkinci bir soru daha; siz buradaymışsınız, iyi oldu: Bölgeniz dâhilinde kaç eksper vardı, ne kadar görevlendirme yapıldı? Yeterli miydi eksper sayısı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Peşine bir soru da ben sorayım Sayın Başkan.

TARSİM MALATYA BÖLGE MÜDÜRÜ BÜLENT ZELYURT - Bölgemizde aktif olarak yaklaşık 150 eksperimiz var. 150 eksperimiz şu an için sahada ve şu an yeterli. Bizim eksperden dolayı herhangi bir sıkıntımız yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, soru da ben sorayım.

Şimdi, Türkiye'de çiftçilerin TARSİM ortalaması yüzde 27. Bölgenizde TARSİM'li ortalama yüzde kaç?

TARSİM MALATYA BÖLGE MÜDÜRÜ BÜLENT ZELYURT - Bölgenin tamamında TARSİM yaklaşık yüzde 26,8; yüzde 27.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, siz söyleyince şöyle anlaşılıyor o günkü toplantıda yanlış anlaşıldığı gibi: Sanki TARSİM her şeyi yapıyormuş gibi. Geriye kalıyor yüzde 76. Yüzde 76 TARSİM'miş gibi... Yani ifadeyi TARSİM üzerinden yürüttüğümüz zaman yanlış anlaşılıyor. Yüzde 76 çiftçi şu an TARSİM'li olmadığı için zararının karşılanması gerekir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - TARSİM kapsamı dışındakilerle ilgili Bakanlığın çalışması netleşince zaten bu konuda rapor da kamuoyuna hem yansıtılacak hem de ödeme süreci başlayacak. Bakanlığın çalışması devam ediyor, son aşamaya geldi diye biliyoruz, bazı müdürlüklerimizin çalışmaları yeni tamamlanıyor gördüğümüz kadarıyla. Tabii, bunlar bir an önce... Vatandaş da bekliyor bu çalışmalarla ilgili sonuçları.

Aramızda Kahramanmaraş'ın Göksun, Afşin, Nurhak, Ekinözü ve Elbistan Tarım İlçe Müdürlerimiz de var. Müdürlerimiz buradalar mı? Bunlarla ilgili birer cümle onlara da verelim, bulundukları yerlerle ilgili bize bilgi verebilirler mi?

Göksun İlçe Müdürümüz burada.

Sunum olarak vermeyebilirsiniz, bilgi olarak verseniz de yeterlidir Sayın Müdürüm.

Buyurun.

GÖKSUN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ TURAN AKSU - Sayın Başkanım, saygılarımı sunuyorum.

Herhangi bir sunum hazırlamadık. Yalnız, biz Göksun olarak elma bölgesiyiz, meyvedeki hasarımız ciddi. Yalnız, ağaçlarımızda herhangi bir sorun yok. Tespitlerimiz yapıldı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Ciddi" dediğiniz nedir yani?

GÖKSUN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ TURAN AKSU - Yüzde 90-95 oranında. Bizim yaklaşık 1 milyon ağacımız var, 27 bin dekar; elma bölgesiyiz. Geç don olduğu için ciddi bir zarar gördük ama sadece bu seneki filizlerde sıkıntılarımız var; ağaçlarımızda herhangi bir zararımız yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Ağaçlarda bir sıkıntı yok." diyorsunuz yani.

GÖKSUN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ TURAN AKSU - Doğrudur efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Genelde elma ağaçlarının cinsi ne?

GÖKSUN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ TURAN AKSU - Starking spur ve Scarlet spur; kırmızı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, teşekkür ediyorum.

Afşin'in bilgisini alalım; böylelikle, bölgeyle ilgili de bir genel bakış yapmış olalım.

Buyurun Müdürüm.

AFŞİN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ MUHAMMET KAYAPINAR - Sayın Başkanım, Afşin ilçesi olarak bizlerde kayıtlı 843 çiftçimizin bahçe ağaçlarında zararımız var. 8.145 dekar kadar alanımız, bahçe alanımız zarar görmüştür. Hububat ve baklagiller de ise şu an için bizim zararımız yoktur.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bahçe bitkileri olarak ne var sizde, ağırlıklı olarak?

AFŞİN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ MUHAMMET KAYAPINAR - Bahçe bitkileri olarak armut, badem, ceviz, elma, kayısı, kiraz, şeftali, üzüm var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çok çeşitli sizde yani, tek bir ürün yok?

AFŞİN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ MUHAMMET KAYAPINAR - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Raporları zaten yaptınız.

AFŞİN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ MUHAMMET KAYAPINAR - Raporlarımızı yaptık. Şu an, tamamen kuruyan ağacımız yoktur. Bu sene verim alamayacağız bu ağaçlardan büyük ihtimalle.

Bilgilerinize arz ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Bu sene verim alamayacağız." diyorsunuz yani?

AFŞİN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ MUHAMMET KAYAPINAR - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Seneye?

AFŞİN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ MUHAMMET KAYAPINAR - Alınır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Alınır, tamam.

Çağlayancerit? Yok.

Ekinözü?

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim, Komisyon üyelerim; sizleri, tek yürek olarak, bu afette hep beraber görmekten çok mutluluk duyuyorum. Büyük Türkiye budur. Saygılarımı sunuyorum.

Şimdi, don olayı bizde yetmiş iki saat sürdü yani bir ağaç üç gün donun altında kaldı. Şimdi, 2005 yılında, 2014 yılında, 2025 yılında bizim 20 yaşındaki ağacımız üç defa don olayıyla karşı karşıya geldi. Şimdi, bizim burada yapmamız gereken, çiftçiye destek değil de bu ağaçlarımızı erken tedavi edip üretime nasıl kazandırırız? Bu konuda ben ziraat fakültelerimize çok görev düşüğünün farkındayım; doktora tezlerinde aslında bu don olayının gündeme alınması lazım, teze alınması lazım yani buradaki bilimsel çalışmaları bizim arazide çiftçilerimize öğretmemiz lazım, bilgilendirmemiz lazım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm, Ekinözü'nün durumunu bir özetler misiniz?

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Ekinözü'nün durumu şu: 6.500 ÇKS'ye kayıtlı meyve bahçemiz zarar gördü. 1.300 dekar civarında da ÇKS'ye kayıtlı olmayan meyve bahçelerimiz var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hangi meyvelerimiz ağırlıkta Ekinözü'nde?

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Armut, badem, ceviz, dut, elma, erik, kayısı, kiraz, şeftali, üzüm ama benim arazideki tespitime göre ceviz ağaçlarımızdaki zarar çok büyük.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani "çok" bir şey ifade etmiyor Müdürüm.

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Yani ceviz ağaçlarımızın büyük bir ihtimal yüzde 5'ini, yüzde 6'sını ancak kurtarabildik, onda da erken dönemde çiçek açmayan cevizlerimizi kurtardık, benim görüşüm bu. Dut ağacımızda dut var şu anda yüzde 30-40 civarında, diğer ağaçlarımızda canlılık var. Üzümümüzde yüzde 3 civarında üzüm var yani 3-4 bağ asmasında birkaç salkım gördüm ama ceviz ağaçlarımız bölge olarak zor durumda.

Bir de burada dikkate alınması gereken şu: 2005 yılında, 2014 yılında ve 2025 yılında ağaçlarımız üç defa dona maruz kaldı. Üniversitelerimizden, profesörlerimizden özellikle bu ülkeye bilimlerinin zekâtını vermesini çok istiyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm, ben bir bilgi istedim Ekinözü'yle ilgili.

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Sayın Başkanım, benim notlarım var, hepsini çıkarttım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam, raporu bize ulaştırın yani biz şu anda sahanın bilgisini edinme derdindeyiz biraz.

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Sayın Başkanım, sahada bütün çalışmalarımızı yaptık, orada bir sıkıntımız yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İşte, biz onu öğrenmeye geldik Sayın Müdürüm yani diğer politika konuları farklı konular, onlar çalışılacaktır zaten.

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Sayın Başkanım, şimdi, bu, hepimizin, ülkemizin yararı; bu, çok önemli konu.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Onun için buradayız zaten Müdürüm biz şu anda.

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Ben bütün notlarımı çıkarttım, gereken önlemleri aldım ilçe olarak.

Şükranlarımı sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyoruz.

Elbistan burada mı? Bir de Elbistan'ı dinleyelim.

ELBİSTAN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ÖMER TONTUŞ - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Valim, sayın milletvekillerim; hepiniz hoş geldiniz.

Malatya'dan sonra ilk sırada kayısı geliyor Elbistan'da; genelde Türkiye'nin de yüzde 30'u civarında. Bizim burada genelde 100 bin dekar kayısı var ve 1 milyon 400 kök ağacımız mevcut; biz bunlarda çalışmalar yaptık. Bunlar da bizim kayıtlılık oranımız; biraz daha az; normalde 64 bin kaydı var, diğerleri kayıtsız şekilde devam ediyor. Bunlarla ilgili dilekçelerimizi aldık.

Bunların dışında, badem var, cevizimiz var, elmamız ve kayısı var. 3 bin dönüm ceviz alanımız var, 4 bin dönüm badem alanımız var, 2.500 dönüm elma alanımız var. Üç gün boyunca don olduğundan dolayı yani don olayından dolayı bayağı zarar gördüler. Ağaçlarımız tamamen ölmedi; şu anda, bu bölgede olduğu gibi, bizim ağaçlar da tekrar yeşillendi ve açmaya başladı ama meyve oranında sıkıntımız fazla.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım. "1 milyon 400 bin kayısı ağacı var." dediniz, doğru mudur?

EKİNÖZÜ TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ABDULKADİR DEMİRCİ - Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Burada kayıtlılık oranı sanki çok mu düşük, ÇKS'li?

ELBİSTAN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ÖMER TONTUŞ - Şimdi, 64 bin. ÇKS oranı biraz düşük çünkü vatandaşlar önceden... Ben şeyleri de saydım hani merada olanların -biraz önce Başkanımız söylemişti- diğer yerlerde olanların tamamını söyledim. Normalde, bizde 64 bin ÇKS kaydımız vardı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım. Teşekkür ediyorum Sayın Müdürüm.

ELBİSTAN TARIM VE ORMAN İLÇE MÜDÜRÜ ÖMER TONTUŞ - Sağ olun, teşekkürler.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, Tarım İl ve İlçe Müdürlerimizin sunumlarından sonra, burada temsiliyet olarak sivil toplum örgütlerimiz... Borsamız var mı burada? Evet, devam edebiliriz; isterseniz borsamızı dinleyelim bir, ondan sonra...

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Sayın Başkanım, hepiniz hoş geldiniz.

Biliyorsunuz, Malatya'nın ekonomisi ve ticareti kayısı üzerine dönüyor. Yüzde 100, şu an, yaşanmış bir don olayıyla karşı karşıyayız. Şu ana kadar 68 bin ton kayısı ihraç ettik dış ülkelere, bundan 316 milyon dolar gelir elde edebildik. 2026 yılı için bir ürün elde edemeyeceğiz.

Sizden, burada, Borsa olarak ricamız: Gümrük kapılarında Özbek ve Tacik kayısının Türkiye'ye girişinin genel kontrolünün yapılması çünkü son bir ay ve kırk beş gün içerisinde piyasada, sosyal medyada falan böyle çok değişik laflar dolanmaya başladı yani bunu bizim ihracatımız, tüccarımız getiriyormuş gibi bir algı oluşmaya başladı. Bunun bir an önce Gümrük Bakanlığı nezdinde ve Ticaret Bakanlığı nezdinde tedbirinin alınmasını arzu ediyoruz. Yani, bunların zaten Türkiye'ye girişi yasak ama serbest bölgelere girişi serbest. Bunun takibinin yurt içinde ve Malatya'da yapılmasını istiyoruz.

Ayrıca, ihracatçımız ve tüccarımız için Eximbank kredilerinin ertelenmesini talep ediyoruz. Not alabildiyseniz Sayın Başkanım, tüccarımız için, tacirimiz için bunlar çok önemli konular. Eximbank kredilerinin ertelenmesini talep ediyoruz ihracatçımız için. 2025 yılında, 2026 yılında bu ihracat şeyimiz kapanacak. Şu an, yüzde 20-25 oranında fabrikamız kapanmaya doğru gidiyor. Bütün fabrikalardaki işçilerimiz, personel, idari personel; bunlara yeni iş sahaları istiyoruz.

Şu an ki kayısı piyasamızda kuru kayısı 350-400 arası bandında işlem görüyor. Bu 2025 yılını da 80 bin ton ihracatla kapatmayı hedefliyoruz, ağustos ayı sonu itibarıyla.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Fabrikalar kapanıyor, yeni iş sahaları istiyoruz." dediniz, tam orayı anlayamadım, neyle ilgili?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Yani, fabrikalarımızda şu an bizim kayısı üzerinden başka bir şey yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Fabrika?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Kayısı fabrikaları.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu senelik bir şey yani?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Tabii, bu senelik.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hani "kapanıyor" deyince...

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Yok yani hepsi işçilerini çıkarmaya başladı şu an. Büyük bir ekonomik krizle karşı karşıya kalacağımızı...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım. Ambalaj ve özellikle paketlemede.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Paketlemede, evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkan, çok kısa bir şey sormak istiyorum.

Yurt dışına ihracatta fiyat şu anda yüzde 400 bandına geldiği için piyasada rekabeti nasıl sağlıyorsunuz? Özbek ve diğer...

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Şu an Özbek ve Tacik kayısı piyasaya girdi. Zaten son iki yıldır yüzde 85 oranındaki ihracat rakamı yüzde 48'e düştü çünkü rekabet edemiyoruz artık, bizdeki girdi maliyetleri yüksek, Özbek ve Tacik'deki kayısı çok ucuz; şu an 2,5-3 dolar arasında onların kayısı işlem görüyor, bizimki şu an 5 dolar; 10 dolara şu an satmada zorlanıyoruz, hiç satamadık, yeni bir satışımız yok; bu yüklenen satışlar da hep eski satışlarımız. 3 ile 24 Mayıs arasında 2.808 ton mal sattık dışarıya, 16 milyon 244 bin dolar gelir elde ettik; bunlar hep eski satışlarımız. Bizim ihracatçımızın önümüzdeki ay da kontratları var, hepsi yüklemek mecburiyetinde, çok büyük zarardalar şu an; işte, onun için, bu Eximbank kredilerinin ertelenmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladık yani sizin için biraz acil bir konu.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İhracatçıların kullanmış oldukları Eximbank kredilerinin ertelenmesiyle ilgili.

Bir de iş sahalarıyla ilgili yani bu belli sektörlerde, özellikle ihracata mal hazırlayan ambalaj ve paketleme sektörüyle ilgili sorunlar var diyorsunuz.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Bir de bizim tacir, tüccar ve ihracatçımızı desteklemek amacıyla... Bu Özbek ve Tacik kayısı piyasaya girdiği zaman biz 2026, 2027'de de hiç satış yapamayız; satışımız 80 bin tonlardan 40 bin tonlara geriler, bu da bizim Malatya için çok değişik bir durum olur, ekonomik krizle karşı karşıya kalırız.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tabii, don olayından bağımsız bir süreci de anlatıyorsunuz.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Bu da bağımsız, ayrı bir süreç evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başka bir konu yani.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Tabii.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Bu sene ürün olmadığı için...

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Onlar devreye girecek.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tabii, tabii. Peki, buna ilişkin var mı bir önlem? Ne yapılabilir yani?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - İşte, demin söyledim: Gümrük ve Ticaret Bakanlığında bu Özbek kayısının yurt içine bilhassa girmesinin yasaklanmasını talep ediyoruz. Bazı duyumlar alıyoruz Sayın Başkanım -yani geçen yıl Ömer Bolat Bakanımız gelmişti, ona da arz ettik, ilettik bu sorunu- kaçak yollardan Türkiye'nin içine kayısı giriyor, biz öyle duyumlar aldık. Bunun gümrük müdürlüklerinden iyice takibini istiyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım, denetim diyorsunuz.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama sizin dış pazarlardaki gücünüzü nasıl korumak lazım bu dönemde? Bu dönem ihracatınız düşeceği için...

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Kan kaybetmeye başladık yani son iki yıldır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Özbek ve İran kayısılarıyla nasıl mücadele edeceksiniz sonraki yıllarda, tekrar üretime döndüğü zaman?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Yüzde 48'e düştük çünkü son iki yıldır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu, başka bir konu. Benim esas söylediğim: Bu yıl ihracat yapamayacağınız için pazarlarda bir boşluk oluşacak, bu boşlukla ilgili stratejiniz ne?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Stratejimiz şu: İhracatımızın desteklenmesini, ek gelirler, ek destekler istiyoruz, bunları talep ediyoruz ki onlarla rekabet edebilelim; mesela sigorta primlerinin, elektrik ücretlerinin düşürülmesini talep ediyoruz ki biz onlarla rekabet edebilelim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, bir soru sorayım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kısa sorarsan Ömer ağabey, daha çok şeyi dinleyelim istiyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi "Bu Eximbank kredileri ertelensin." diyorsunuz. Ertelenmesi kendinizin döngüsünü sağlayacak mı yoksa ek kredi talebiniz var mı?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Ek kredi talebimiz de var, o da var, tabii.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Onu belirtin.

Bir de soğuk hava deposu gibi yatırımlar var; şimdi, o yatırımlar da doğal olarak gelir gider dengesi bozulduğu için yürümeyecek. Onların ertelenmesi; bölgede buna yönelik, aldıkları projelerle ilgili yürüyen işlerin de geriye ertelenmesi yönünde talebiniz yok mu?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Var yani kayısıyla ilgili ne kadar yatırım varsa hepsinin kredilerinin ertelenmesini talep ediyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Tamam.

Bir de bu biraz evvel sorduğum soruyu açalım diye söylüyorum: Şimdi, yurt dışı pazarı önümüzdeki dönem yok.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Yoktur, evet.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Olmayınca İran girecek. İran sizden uygun fiyata -çünkü çoğu yerde, çoğu bölgede bunu yaşadığımız için söylüyorum, farklı ürünlerde- o pazarı ele geçirdiğinde siz o pazara geri girebilmek için daha düşük fiyatla gireceksiniz, oradan da sizin oluşturacağınız bir zarar ortaya çıkacak; bununla ilgili bir öngörünüz var mı? Nasıl gireceksiniz? İktidardan bu konuda ne talebiniz var, yurt dışı konusunda, Ticaret Bakanlığı üzerinden? Bunun da sizin adınıza tutanaklara girmesinde fayda var.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - İran'ın öyle bir gücü yok Sayın Vekilim. Onların üretimi 10 bin ton civarında.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de Özbekistan var.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Özbekistan, işte, bizim en büyük rakibimiz Özbekistan. 40-50 bin ton şeyi var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, benim sorduğum şu, biraz evvel Başkan da sordu: Yurt dışındaki pazarı kaybettiniz; bu pazara girmek için ayrıca size bir destek gerekiyor, Bakanlık üzerinden; bununla ilgili bir önermeniz var mı diyorum?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - İşte, önerimiz, bizi desteklemeleri amacıyla yeni... 2025 yılının desteklemesini talep ediyoruz zaten, onları biz Bakanlığa ilettik, Bakan Bey geldiğinde dosyaları hep sunduk Bakan Bey'e burada.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım yani sonraki yıllarda, sadece zirai don meselesi değil, sanki ihracatlık kayısı piyasasıyla ilgili başka problemler de var, özellikle dış pazarlarda Özbeklerin piyasaya, dış pazarlara hâkim olmasıyla ilgili bir sıkıntı var; bu da ayrı bir konu Sayın Valim yani sanki...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Vardı, katlamış oldu.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Bir şey daha söyleniyordu burada, ben geldiğimde. Orta Asya, özellikle Özbek kayısı Malatya kayısı diye piyasaya sürülüyor ve bu, Malatya kayısını olumsuz etkiliyor. Bu yönde veri var mı elde?

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Tam anlayamadık Sayın Vekilim.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Şimdi, burada biz gezerken, dolaşırken birden fazla bahçede bize dediler ki: "Orta Asya'dan, özellikle Özbekistan'dan gelen kayısı Malatya kayısı diye piyasaya sürülüyor; bu da Malatya kayısının değerini düşürüyor, olumsuz etkiliyor."

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Şimdi, öyle bir şey yok. Menşei olarak ya Özbek olacak ya Tacik olacak. Onun şeyi yasak gümrük müdürlüklerinde. Serbest bölgeye indiğinde yine "Özbekistan malı" diye yurt dışına satılıyor o "Malatya kayısı" diye satılamaz, öyle kanunumuz var çünkü, öyle bir şey yok. İşte, biz demin onu talep ettik yani gümrüklerden biraz daha sıkı denetimle o malın buralara inmemesini talep ediyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, teşekkür ediyoruz Başkanım.

MALATYA TİCARET BORSASI BAŞKANI RAMAZAN ÖZCAN - Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, buyurun. Konunun ekonomik boyutu sizi biraz yakından ilgilendiriyor, il ekonomisi bakımından.

MALATYA TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI OĞUZHAN ATA SADIKOĞLU - Değerli milletvekillerimiz, Komisyonumuz; Malatya'ya hoş geldiniz diyorum. Sayın Valimize, değerli hazıruna, sivil toplum örgütlerine ve değerli, kıymetli Komisyona eşlik eden bütün herkese saygılarımı sunuyorum.

Zirai don felaketinin üzerinden aşağı yukarı kırk dokuz gün geçti. Dolayısıyla, 12 Nisan gecesi 34 ilde zirai don Malatya'yı da derinden etkiledi. AB coğrafi işareti olan tescilli kayısılarımız ve dünya çapında "Malatya kayısı" diye tescillenmiş, Avrupa Birliği'nin de bunu tanıdığı ürün ve 500 milyon doları bulan döviz girdisinin şu anda yüzde 100'ü şehirde zarar gördü. Burada, en öncelikle çiftçilerimiz, daha sonra da buna bağlı aşağı yukarı 100-150 tane sektör bu anlamda sıkıntı yaşayacak. Dolayısıyla, buradaki kayısının aslında Malatya'ya depremden sonraki ikinci depremi yaşattırdığını da buradan ifade etmek istiyorum çünkü Malatya'daki orta gelir düzeyini regüle eden en önemli unsur kayısıydı. İllerin çoğunda üst tabakada ekonomik seviyesi, gelir düzeyi olanlar var, bir alt seviyede olanlar var ama Malatya'da orta gelir düzeyi kayısıdan dolayı çok fazlaydı. Ekonomik anlamda da şehirde artık kayısı olmadığı için oğlunu evlendirmekten vazgeçen çiftçilerin, mağdur olan iş insanlarının hikâyelerini dinlemek zorunda kalıyoruz, mağduriyetlerini yaşadıklarını biliyoruz. Bu anlamda, Malatya'da olan kayısı felaketinin aslında Malatya'da, depremi de yaşamış bir il olarak, pozitif ayrımcılık yapılmak suretiyle genel afet ilan edilmesini sizlerden talep ediyoruz; bunu Komisyonumuzun Meclise taşınması bizim için, Malatya için önemli diye düşünüyoruz.

7269 sayılı Afet Kanunu'nun 1'inci maddesi diyor ki: Genel afet, etkili afet bölgeleri için ilan edilme kriteri tarım ürünlerinin en az üçte birinin zarar görmesi... Bizim ürünlerimizin yüzde 100'ü zarar görmüş durumda; dolayısıyla, burada genel afette birçok kapsamı içinde barındıran destekler de akabinde gelecek ve bu anlamda da bunu talep ettiğimizi ifade etmek istiyoruz.

Zirai donun ekonomik zararının giderilmesi ancak devletimizin kapsamlı destekleriyle mümkün olacak ama burada bir şeyi de ifade etmek istiyorum: Komisyon olarak gerçekten çok büyük bir sorumluluk üstlenmişsiniz, hepinize teşekkür ederim ama buradaki hasar tespitleri bir an önce yapıp çiftçilerimize ve mağdur olanlara hemen destek verilmezse bahçesindeki kayısıyı sattıktan, kestikten sonra, bu işi yapmaktan vazgeçtikten sonra bu insanlara bir şeyi versek bile kıymeti olmayacak; onun için, zamanın efektif kullanılması hassaten ricamız.

Don olayı yalnızca meyveyi değil, ağaçları bütüncül olarak etkiledi. Üreticimiz önümüzdeki en az iki yıl boyunca bahçelerinden ürün alamayacak. Burada Sayın Tarım İl Müdürümüz anlattı; aslında buradaki kayısların birçoğu yandı ama ağaçların da yüzde 30'a yakını; geçmiş dönem üretim yapan, 35 yaşındaki ağaçlar yandı ve tamamen kesilmek zorunda. Dolayısıyla, burada mazot, işçilik, gübre ve buna benzer desteklerin bir an önce çiftçilerimize sağlanması arzumuz.

Bir sonraki hasada bir buçuk yıl var. Buradaki çiftçinin ayakta kalabilmesi, işçi maliyetlerinden kurtulabilmesi için geliri kayısıya bağlı çiftçilerimize bu dönemde bir buçuk yıllık faizsiz kredi destekleri sağlanıyor olması lazım; aksi takdirde, bu çiftçilerimizin önümüzdeki yıla kadar, hasat elde edinceye kadar ayakta durması mümkün olmayacak.

Mevcut borçlar felaketin yüküyle daha ağırlaştı. Üreticilerimizin geçmişe dönük tarımsal borçlarının en az iki yıl ötelenmesi, mümkünse -Hükümetimizin bu noktadaki ekonomik politikalarını biliyoruz ama devletimiz güçlü- silinmesi ve bu noktada çiftçimize destek olunması arzumuz.

Yaşadığımız don felaketi Malatya gibi deprem illerinde ikinci büyük felaketi açtığı için özellikle buradaki esnafımızın, tüccarımızın da faizsiz krediyle desteklenmesi arzu ettiğimiz en önemli unsur.

Ürün taahhütlerini yerine getiremeyen ihracatçılarımız için sizlerin, Tarım Bakanlığı ve özellikle Ticaret Bakanlığıyla birlikte, Hükümet ve devlet kanadıyla, afet olduğuyla ilgili yurt dışına bilgi verilebilecek bir resmî yazının heyet olarak oluşturulması lazım; aksi takdirde, yurt dışına 2 dolardan, 1 dolardan satışını gerçekleştirdikleri ürünü bugün 4 dolara, 5 dolara alıp temin etmeleri lazım; bu da birçok firmamızın batması demektir.

Bu anlamda, biz şunu ifade etmek istiyoruz: TARSİM'in daha önceden ağaçların açtığı ve çiçek verdiği ürünlere desteği var; hâlbuki, birçok ağaç daha çiçek vermeden yandı. Bu anlamda, bu kapsamın TARSİM'de desteklenmesi, çiçek vermeyen ağaçların da TARSİM'in desteklerinden istifade etmesi lazım.

Bu süreçten sonra "Avrupa ne yapıyor?" diye Ticaret ve Sanayi Odası olarak incelemelerde bulunduk. Bizler, burada, aslında TARSİM'le çiftçilerimizin her dönem desteklenmesini arzu ediyoruz ama ekonomik durumu ve bu anlamda toplum bilinci olmadığı için çoğu kimse TARSİM sigortası yaptırmıyor. İspanya'da, İtalya'da özellikle dikim yapılırken oradaki yetkili, tarım il müdürlüğü dengindeki yerler projelendiriyor, ağaçların metrekaresine kadar ekimi sağlıyor, ondan sonraki süreçte her biri arasında özellikle çelik tellerle birer çadır şeklinde, don zamanı onu üzerine sermek suretiyle donu engelliyor; dolu zamanında da fileli bazı plastik mamulle donu etkileyen, daha doğrusu buradaki doluyu etkileyen, yara almasını etkileyen süreçle, onu tamamen kullanmak suretiyle verimi artırıyor. Bizim böyle bir sisteme geçiyor olmamız lazım; bunu da öneri olarak, tavsiye olarak, bilgi olarak vermek istiyoruz. Tarım il müdürlüklerinin dikim yapılırken proje oluşturulmadan çiftçiye dikim yaptırmaması lazım çünkü bu doğal afetler - daha demin vekillerimiz de söyledi- bundan sonraki süreç içerisinde gerek hava değişikliğinden gerek dünyanın farklı şekillerde oluşmasından kaynaklı oluşacak.

Bir de sizlerden özellikle bizim buradaki kayısı üreticilerimizin bu süreçte desteklenmesi için... Ülkemizde üretilmeyen farklı ürünler var; Malta eriği gibi, buna benzer ürünler var; bunların kotalı bir şekilde Türkiye'ye girişi oluyor. Bunların kotalarının artırılarak en azından hammaddesi olmayan, şu anda kayısı hammaddesi işleyen fabrikaların çeşitli, farklı ürünlerinin ithal edilip yurt dışına satılması için o kotaların, ülkemizde üretilmeyen ürünlerin kotalarının genişletilmesini ve fazlaletirilmesini sağlamak suretiyle bu fabrikaların aktif hâle gelmesini sağlayabiliriz.

Teşekkür ediyorum katkılarınızdan dolayı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ederim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kısa bir soru, hemen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, şimdi, güzel bir konuya değindiniz. Ben merak ediyorum; Borsa burada, TSO burada, Tarım İlçe burada, Ziraat Odası Başkanı, hepsi burada: Ya, vatandaş neden TARSİM sigortası yaptırmıyor? Onunla ilgili acaba bilgi paylaşacak arkadaşımız var mı?

Şimdi, bakınız, Malatya'ya baktığımız zaman kayısı poliçelerinin yüzde 81'i don riskiyle hasarlanmış gözüküyor. Malatya'daki poliçe sayısı 11.457. Evet, 11.457 poliçe yapılmış ama baktığınız zaman, 40 bin çiftçi vardı, "40 bin çiftçi" dedi Sayın Tarım İl Müdürümüz rakamlarında; şimdi, dörtte 1'i de yapılmamış gözüküyor. Bunun yapılmamasının sebebi nedir ve artı, neden insanlar TARSİM'den kaçıyor? Bizimle bunu da paylaşın ki bunun, TARSİM'in yapısını tekrar yapılandırırken veya en azından gelecek yıllarda böyle bir sıkıntı olamaması adına Komisyon olarak biz de önerilerimizi koyarız. Çünkü baktığınız zaman, Malatya'da don hasarı zararını 2 milyar 837 milyon 280 bin 318 lira olarak hesaplamış TARSİM.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - TARSİM'e ilgi neden az? Bu konuda sektörden bir bilgi alalım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Evet, neden TARSİM'den kaçıyor insanlar?

MALATYA TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI OĞUZHAN ATA SADIKOĞLU - Ziraat Odası Başkanımız cevaplasın.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bir de Sayın Başkanım, Ticaret Odası Başkanımıza teşekkür ediyorum, güzel bir konuya değindi; işte, sahadan gelmenin en güzel noktası bu çünkü ihracat yapan, bağlantısı olan... Sadece kayısı olarak düşünmeyin bunu, diğer bölgelerde de bu bizim karşımıza çıkacak tahminim. Buradaki ihracatçıyı koruma anlamında yurt dışındaki anlaşmaları var. Bunların mücbir sebep yapılması konusunu Komisyonumuzun ara raporunda da belirtelim ve bir an evvel, bakanlıklar nezdinde, bu nisan ayında karşılaşılan dondan dolayı bağlantıların karşılanamayacağı ve bu mağduriyetin giderilmesi konusunda destek olunması bana göre doğru olacak diyorum.

Teşekkür ediyorum.

MALATYA TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI OĞUZHAN ATA SADIKOĞLU - Biz teşekkür ediyoruz, sağ olun.

TARSİM'i bana sorduysanız cevaplayayım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben genel sordum.

MALATYA TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI OĞUZHAN ATA SADIKOĞLU - O zaman, Ziraat Odası Başkanımız da burada, isterseniz o cevaplasın.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ziraat Odası Başkanı söyleyecekmiş Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Başkanım.

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Sayın Valim, Zirai Don Araştırma Komisyonu Başkanım ve üyeleri, Değerli Büyükşehir Belediye Başkanım, çok saygıdeğer hazırun; hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

12 Nisan zirai don afetinden sonra Tarım Bakanımızın ilk Malatya gelişinden dolayı şükranlarımı sunuyorum. Aynı zamanda, Zirai Don Araştırma Komisyonumuzun da sanırım ilk ziyaretleri Malatya oldu, sizlere de o konuda teşekkür ediyorum.

Şimdi, Malatya olarak... Ben Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yönetim Kurulu üyesiyim, ismim Yunus Kılınç; aynı zamanda 11 il, 94 ilçe oda başkanından sorumluyum.

12 Nisan afetinden sonra Sayın Genel Başkanımız Şemsi Bayraktar 35 ilin -hepsine ben katılmadım, ben bölgemdeki olan illere katıldım- hepsini dolaştı. Bizim izlenimlerimiz şöyle: En büyük afet Malatya'da; yani Malatya tabiriyle yemeğe bulamazsınız, hayır, bu sene bakmaya bulamazsınız yani hiçbir ürün kalmadı. En büyük don afetini Malatya, Malatya'yla beraber Elâzığ Baskil, Kahramanmaraş Elbistan ve Sivas'ın Gürün ilçeleri de kayısı havzasında oldukları için... Kayısı narın bir üründür; her yıl artık "Kayısımız dondu." demekten -çok özür diliyorum- bazen utanıyoruz yani 2014 yılında da biz kayısıımızı kaybetmiştik, sürekli donla karşı karşıyayız çünkü erkenci bir ağaç; erkenci olduğu için her yıl mutlaka bir tarafımızı don götürüyor.

Sayın Komisyon Başkanım, tabii, bu çalışmalarından sonra, araştırmalardan sonra -burada emeği geçen başta Sayın Valime, Tarım İlçe Müdürlüklerimize, İl Müdürlüğümüze yapmış oldukları bilgilendirme toplantılarından dolayı da çiftçiler adına teşekkür ediyorum- 13 Mayıs günü Sayın Cumhurbaşkanımız Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yönetim Kurulu üyelerini kabul ettiler, bizim talebimiz üzerine.

Buradaki soruların tek tek cevabını şöyle sayayım: Üretici niye ÇKS yapmamış, kayıt dışı? Biz Sayın Cumhurbaşkanımıza bunu anlattık, dedik ki: "BAĞ-KUR primleri asgari ücretle beraber her yıl arttığı için üreticimiz eğer geliri o BAĞ-KUR primini ödeyemeyecekse bir kısmı muafiyet alıyor, bir kısmı burada ÇKS'den çekiniyor ve kayıt dışılık başlıyor. Bu BAĞ-KUR primlerinin, çiftçi BAĞ-KUR primlerinin mutlaka devlet tarafından desteklenmesi; aynı zamanda, çiftçi dokuz bin günde emekli olurken esnafın yedi bin iki yüz günde emekli olması adaletsizliğinin de kaldırılması lazım."

İkinci konu TARSİM. Sayın Cumhurbaşkanımız dedi ki: "Biz, burada yüzde 70 destek vermemize rağmen bu çiftçi TARSİM'i niye yapmıyor?" Biz de Sayın Cumhurbaşkanımıza şunu söyledik: "Yüzde 70 de yetmiyor. TARSİM'in prim ödenekleri yüksek."

Şimdi, ben kendimden örnek vermek istiyorum: Ben bugün 370 tane kayısı ağacımı yani 37 dekarı TARSİM sigortası yaptım, don sigortası. Ben bankada 300 bin lira senet imzaladım yani benim kayısım yanmazsa 300 bin lira ödeyecektim. Kayısım tamamen yandı, şu anda benim alacağım para 1 milyon 200 bin liradır; 300 bin lirası TARSİM karşılığında kesilecek, benim alacağım para 900 bin liradır. Şimdi, her çiftçinin bu 300 bin lirayı karşılayacak bir gücü var mı ki? Yani bu hâlen yüksek. Biz bu konuyu da Cumhurbaşkanımıza arz ettik, dedik ki: "TARSİM'in yapılmama sebebi burada poliçe bedellerinin yüksek oluşu." Bu konuda bir çalışma daha yapılmasını Sayın Cumhurbaşkanımıza arz ettik.

Aynı zamanda üreticimiz ne bekliyor? Üreticimiz bir yıllık emeğini, alın terini kaybetti; şimdi, siz Değerli Komisyondan, Türkiye Büyük Millet Meclisinden, Sayın Cumhurbaşkanımızdan ne bekliyor? Onu da Sayın Cumhurbaşkanımıza anlattık: "Sayın Cumhurbaşkanım, birincisi, bu yılki yapılan masrafların tamamı esnaftan borca alındı, yapıldı." Kayısı diğer ürünler gibi değil Sayın Komisyon Başkanım; biz, ilkbaharda, yandığı güne kadar 6 tane ilaç artık kayısıya; 2 sefer gübre attık, bir sonbaharda bir

ilkbaharda. Kayısı çok masraflı bir ürün; onun için, bu masrafların borç olduğunu, bu paranın ödenmesi gerektiğini Sayın Cumhurbaşkanımıza anlattık. Bu yetmez, nasıl yetmez? Biz verilen desteği oraya vereceğiz ama banka borçlarımızı nasıl kapatacağız? "Sayın Cumhurbaşkanım, biz buraya geldik; yarın da Dünya Çiftçiler Günü, 14 Mayıs; sizden müjde almadan çıkmayacağız. Borçlarımız ertelensin." dedik. Tabii, Sayın Cumhurbaşkanımız da Tarım Bakanımıza söyledi, "Bu, öyle kolay değil Başkan. Gidin, Maliye Bakanımızla görüşün, ne gerekiyorsa yapılınsın." dedi yani orada Sayın Cumhurbaşkanımız bizim taleplerimizin tamamına talimat verdi. Deprem döneminde Sayın Cumhurbaşkanımız sulama ücretlerini yüzde 50 aşağı indirmişti, biz bunu tekrar istedik, dedik ki: "Sulama ücretleri çok yüksek, çiftçi burada zorlanıyor." Aynı zamanda, sulama elektriklerinin yüksek olduğunu, bunların da aşağı çekilmesi gerektiğini söyledik. Biz birçok konuda Sayın Cumhurbaşkanımıza... "Hatta bugün çiftçiyi, gençleri tarımda tutamıyoruz; Türkiye'de tarımda kalan genç yüzde 5. Eğer dışarıdan, Suriye'den, Afganistan'dan gelen insanlar olmazsa biz hayvancılığı tamamen terk edebiliriz. Bunlara dokunmayın, hatta daha fazlası gelsin çünkü bizim gençliğimiz tarımdan uzaklaştı." dedik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ya, buna nasıl karar veriyorsunuz? Bırakın şu Afganları ya!

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Vekilim, bir dakika, biz bitirelim, siz cevap verin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ya, kırsalda kim kaldı da?

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Şu anda şu anda biz hayvancılık yaparken gerçekten bu yabancı insanlar, "çobanlar" dediğimiz çobanları Türkiye şartlarında bulamıyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, konumuz zirai donla ilgili yani bu konuda kalırsak.

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Evet, yani burada...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben bir şeye takıldım yani "1 milyon 200 bin liralık ürüne 300 bin liralık prim çıktı." dediniz, yüzde 70'ini de devlet karşılıyor bunun. TARSİM burada. 1 milyon 200 binlik bir şeyin 1 milyona mı biz primini çıkartıyoruz Sayın Müdürüm? Ben anlamadım yani hesabı.

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Sayın Başkanım, benim poliçe bedelim şu anda 900 bin lira; bunun, 900 bin liranın 600 bin lirasını devlet karşılamış oluyor, 300 bin lirasını da ben karşılamış oluyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Kaç dekar? 37 dekar.

AYHAN BARUT (Adana) - Tamam işte, üçte 1'ini, üçte 2'sini devlet ödüyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam ama "Ürünün 1 milyon 200 bin lira." dediniz, 900 bin lira prim mi çıkıyor hesapta?

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu nasıl bir sigortacılık?

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Sayın Komisyon Başkanım...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hayır, bilmiyorum, burada bir hesap hatası olabilir, onu demeye çalışıyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, bir şey sorabilir miyim Ziraat Odası Başkanımıza?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bilmiyorum, orada sigortacı arkadaşımız var.

Seyfettin Hocam, 1 milyon 200 bin liralık bir ürünün 900 bin lira primi çıkar mı? Yani, burada bir şey var. "300 bin lira" deyince Başkanım, bunun...

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Sayın Komisyon Başkanım, şimdi, siz aracınıza kasko yaparsanız 20-30 bin lira verirsiniz; Allah göstermesin, pert olduğu zaman 1,5-2 milyon lira alırsınız. Şimdi, tarım sigortası öyle değil; işte, biz yıllardır bunu söylüyoruz yani buna bir çözüm bulunsun, zorunlu hâle getirilsin, herkes elini taşın altına koysun ama üretici yapabilsin. Bakın, benim bu söylediklerim -TARSİM Bölge Müdürüm de burada- bunlar net rakamlar. Benim poliçe bedelim 900 bin lira, alacağım para 1 milyon 200 bin lira.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm, poliçe bedeli 900 bin lira yani ödeyeceğiniz prim 900 bin lira.

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Alacağımız para 1 milyon 200 bin lira.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Alacağınız para 1 milyon. Ya, bu, sigorta değil ki; tamamını...

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Aynen. İşte, biz de bu konuda Sayın Cumhurbaşkanımıza talebimizi ilettik.

Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, ben bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bir saniye İlhami Ağabey, bir saniye; bir konuyu açıklığa kavuşturmamız lazım, sürekli şey yapmayalım.

Buyurun.

TARSİM MALATYA BÖLGE MÜDÜRÜ BÜLENT ZELYURT - Şimdi, Başkanım, Başkanımın kendi şu anki poliçesini de görmek lazım ama şöyle bir şey var: 1 dekarlık bir yerde yapmış olduğunuz, kayısıda... Bakın, kayısı önce çiçeğini açtığı, sonra meyvesini verdiği, sonra yaprağını verdiği için riski büyüktür. Ne olur? Her yıl hasar olduğundan dolayı, bu anlamda belli bir miktar artar ama Başkanımın söylediği gibi değil; 1 dekarlık alanda 70 bin liralık bir poliçede ödemiş olduğu 8 bin lira, almış olduğu 42 bin lira yani devletin desteğiyle beraber 21 bin lira.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Yüzde 10'dur" diyorsunuz yani.

TARSİM MALATYA BÖLGE MÜDÜRÜ BÜLENT ZELYURT - Yani, o yüzden ama kayısıda aldığı hasarlarla alakalı değişebilir. O yüzden, orada bir yanlışlık var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet yani burada teknik bir şey var muhtemelen.

Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, ben yine Tarım İl Müdürüne sordum da "1 dekar kayısının maliyeti 5 bin lira civarında." dedi. Ziraat Odası Başkanımız ne diyor 1 dekar kayısının masrafına? O konuda bir çalışmanız var mı Oda Başkanım?

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Efendim, kayısının masraflarından mı bahsediyorsunuz?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Evet.

MALATYA ZİRAAT ODALARI İL KOORDİNASYON KURULU BAŞKANI YUNUS KILINÇ - Şimdi, Sayın Başkan, masraflar şöyle: 5 yaşındaki ağaçta ayrı bir masraf olur, 30 yaşındaki ağaçta ayrı bir masraf olur. 5 yaşındaki ağaca bir depoyla 500 ağaca ilaç atarsınız ama diğerine farklı. Gübreye gelince, bir kayısı ağacı eğer 20 yaşındaysa sonbaharda 2 kilo toprak gübresi, dap, triple vesaire atarsınız; ilkbaharda da yine 2 kilogram azotlu gübre atarsınız yani yaşına göre biz gübre atarız ağaca. Şimdi, burada yaşına göre olduğu için buna tam, net şekilde "Ben şu kadar masraf yaptım." dememiz mümkün değil. Yani ilaçta mesela ben bahçeme 6 ton ilaca atıyorum, her seferinde 6 ton ilaç altmışım ama diğer genç ağaçtaki arkadaş bunun yarısını atar; o konuda ayrı ayrı hesaplama mümkün olmuyor. Burada sanırım Tarım İl Müdürlüğümüz ortalama bir hesap çıkarmıştır yani hesap şöyledir: İnsan isterse dönümüne belki 20 bin lira da çıkarabilir yani o artık işçi fiyatını...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İlhami Ağabey, maliyet hesabı şeydir yani çok ortalama da yapılamaz burada yani kategorik ölçeğe göre değişir, aile ekonomisi çerçevesinde adamın küçük bir bahçesi vardır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Anladım da kullanılan ilaç sayısı belli, kullanılacak gübre miktarı belli. Şimdi, burada belki çiftçi 6 ilaç atacağına 5 ilaç atabilir veya 7 atar. Bizim söylemek istediğimiz şu: Yaşı da geçtik, bölgedeki, ildeki bir çiftçinin ortalama maliyeti nedir? Ben bunu bilmek, görmek istiyorum çünkü şimdi Sayın Ziraat Odası Başkanım bana bir sürü şey söyledi ama benim...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu konu belki daha teknik bir konu. Borsayla belki üniversitemiz bu...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, burada Ziraat Odası Başkanlığı var, Ziraat Odasının teknik sorusu aslında. Çiftçinin kendisi, çiftçi orada.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - O konuda çiftçiler bir şey çıkarıp bana getirdiler; 1 dönümün gideri bir yıllık asgari 13.420 lira diye çıkarmışlar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben de 13 bin lira civarında biliyorum rakamı Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, bunu teyit ederiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, Başkanım, ben TARSİM'le ilgili bir şey söyleyeceğim, arkadaşlar ifade ederken onun üzerinden gitmeleri daha doğru olur; sorun şu: TARSİM'in donla ilgili desteği yüzde 65. Biz kanun teklifi de verdik "Yüzde 75'e çıkarılsın." diye. Bu donla ilgili destek yeterli değil.

İkincisi: TARSİM şu an yüzde 9 ile 10 üretilen ürünü alıyor, çiftçinin ortağı gibi davranıyor; burada bir esneme lazım. TARSİM'in mevzuatı da sorunlu. Çiftçinin kaçmasının nedeni, örneğin çiçeklenme döneminden önce yapılmadığı için mesela elmada da çoğu üretici daha yapmadan don vurdu, perişan oldular. TARSİM mevzuat olarak değişmeli ve çiftçiyi kolaylaştırıcı hâle getirirsek artışı çoğalır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bunu da ayrıca konuşacağız zaten.

Evet, Hocam, buyurun.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Sayın Başkanım, Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanım, kıymetli vekillerimiz, Kıymetli Komisyon üyelerimiz, kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, alanım ziraat mühendisliği, bir de tarım ekonomisi; dolayısıyla, konu gelince söz almak istedim. Müsaade ederseniz bu konuya dair birkaç kelime etmek isterim.

Bizim yaptığımız çalışmalarda yıllar itibarıyla çok ufak değişimle birlikte Malatya'da 1 kilogram kuru kayısının maliyeti 3 dolar civarındadır; bu, yıllar itibarıyla çok değişmez, ortalama olarak söylüyorum. Bunun yarısı sabit masraf, geri kalanı da değişken masraftır; dolayısıyla, yapılacak iş değişken masraf üzerinden gitmek. Yarısı da değişken masraf üzerinden hesaplanır bu maliyetin. Türk lirasına bugün çevrildiğinde 60 liraya tekabül ediyor değişken maliyet hesabı. Malatya'da üretilen kuru kayısı miktarını da dikkate aldığınızda yaklaşık 5 ile 6 bin lira arasında bir miktar, dekar başına. Vekillerimiz sordular: Dekar başına 5 ile 6 bin lira arasında.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani Tarım İl Müdürlüğümüzün söylediği rakamlar sizin söylediğiniz rakamları az çok teyit ediyor.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Evet, yaklaşık, benziyor.

Sayın Vekilim, mikrofonu almışken bu konuda biraz da alanda uzman birisi olarak müsaadenizle birkaç kelime daha etmek isterim; söz bir daha gelir mi, bilmem.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Şimdi, tabii, don olayının bir tarafında agronomi boyutu var; agronomi boyutuyla Tarım İl Müdürlüğümüz Sayın Valimizin riyasetinde gerçekten hızlı bir aksiyon olarak, çok hızlı bir şekilde sahaya indiler; Üniversiteyle irtibatlı olarak hem de diğer kamu kurumlarımızla, özellikle Kayısı Araştırmadaki arkadaşlarla birlikte hızlı bir reaksiyon aldılar ve sahada çalışmalarını gerçekleştirdiler. Bu konuda, kayısı ağaç bakımında yani agronomi boyutuyla kayısı ağaçlarında herhangi bir sorun olmadığını ben de arkadaşlar gibi düşünüyorum. Gelecek yıl verimlerimizde çok büyük sorun olacağını da düşünmüyorum; sadece yaşlı ağaçlarımız da bir miktar sorun oluşabilir, onun dışında, ağaçlarımız gayet iyi durumda.

Tabii, işin bir de sosyal ve ekonomik boyutu var; sosyal ve ekonomik boyutu da agronomi boyutundan ziyade, belki yerel idare ile merkezî idare tarafından yönetilmesi gereken süreçler. Bu konuda biz üniversite olarak sahada agronomi boyutuyla Tarım

İl Müdürlüğümüze gereken desteği de verdik. Sayın Başkanım, Sayın Valim, bunun dışında da üzerimize düşen her türlü görevi de yerine getirmeye hazırız.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, tabii, üniversitelerin sahada özellikle bölge ekonomisine katkıları bakımından da kayısı konusu ve belki de... Hani, burada konuştuğumuz bir konu var: Alternatif ürünlerin geliştirilmesi, denenmesi. Sadece bugün, bakın, kayısıyla ilgili başka bir problemi de bu satır aralarından gördük yani dış rekabette de sanki rekabet üstünlüğünü kayısı alternatif piyasalarda...

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Onda ben biraz farklı düşünüyorum Sayın Başkanım. Malatya monokültür tarımı, evet, yani bir kayısı ürününe bağımlı olarak geçimini sürdüren bir alan.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tabii, bunu orta ve uzun dönemde tartışmak lazım.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Yani, kayısıyı Malatya'dan çıkarırsanız ortada Malatya diye bir şey kalır mı, bunun da tartışılması gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kastettiğim konu zaten bu Sayın Hocam.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hocam, size bir soru sorabilir miyim? Şimdi, Türkiye'nin farklı yerlerinde, örneğin elmada genç ağaçlarda zarar var. Siz burada diyorsunuz ki: "Yaşlı ağaçlarda zarar var." Genç fidanlarda dondan etkilenme olmadı mı?

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Tarım İl Müdürlüğümüz de söyledi; daha yeni, 1 yaşındaki fidanlarda, vesaire... Yani, bir insan gibi düşünün; bir darbeye maruz kaldığında yaşlı insanlar ile çok daha genç insanları...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama yaşlılar coğrafyaya uygun, yeniler biraz daha erken, verimci cinsler olduğu için bu gençlerde sorun yok mu?

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - 1, 2 yaşındakilerde -yani biraz teknik bir konu, ifade ettiğimiz gibi- çok büyük zarar olduğunu düşünmüyorum, çok genç ağaçlarda ama yaşlı ağaçlarda mutlaka bir miktar daha zarar olacaktır. Zaten yaşlı ağaçlar, biliyorsunuz, verimden düşünce kesilmesi gereken ağaçlar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani, yeni bahçelerde belki ağaçlarda hasar olduysa -Müdürlüğümüz, bilmiyorum, o konuda bir çalışma yaptı mı- bir ihtimal de hani genç değil ama küçük çocuklar da hasar alabilir. Belki yeni bahçelerle ilgili...

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Sayın Başkanım, tekrar ifade edeyim: Malatya'da kayısı... Kuru kayısı daha doğrusu, bizim asıl şeyimiz kuru kayısı; kayısıdan ziyade kuru kayısı Malatya'yı ön plana çıkardı dünyada.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, kastettiğim şey: Yeni kurulmuş bahçe, taze fidan bahçeler; 1 yaşındaki, 2 yaşındaki bahçeler.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Ya, öyle ama sonuçta diğer illerimizde de bu üretiliyor. Bizi rekabet olarak öne çıkaran şey kuru kayısımız, dünyada öne çıkaran kuru kayısımız; buna sahip çıkmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım Sayın Hocam.

Evet, başka söz isteyen var mı?

Buyurun efendim.

MALATYA ESNAF VE SANATKÂRLAR ODALARI BİRLİĞİ BAŞKANI ŞEVKET KESKİN - Sayın Başkan, Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; hepinizi Malatya'da görmekten ve... Özellikle üst üste 3 tane yıkık deprem gören Malatya, arkasından da en büyük ekonomik depremle, büyük bir don hadisesiyle karşı karşıya.

"Kayısı" dediğiniz zaman 150-200 sektörü, Malatya'da 7'den 70'e herkesi ilgilendirir. Aslında Malatya'da kayısının bir meyve olmadığını ve bölge ürünü olduğunu, özellikle ihracatın lokomotifini olduğunu... Kayısı sadece Malatya'yı ilgilendirmiyor Sayın Başkanım, Malatya'nın bölgesini ilgilendiriyor. Yüzlerce, binlerce insanın burada çoluğunun çocuğunun nafakasını kazandıran bir üründen bahsediyoruz; Cenab-ı Allah böyle bir ürün vermiş. Demin hocam da söyledi, dediniz ki: "Alternatif bir ürününüz yok mu Malatya'da?" Alternatif ürünümüz pek yok. Eskiden haşhaş vardı, bilirsiniz, Malatya'da müthiş haşhaş ekilirdi; kayısı yoktu daha; haşhaşı devlet yasaklayınca kayısıya dönüş yapıldı. Önce kayısı diye bir şey yoktu. Şimdi, bizim en büyük endişemiz Malatya dışında kayısıyı getirip de "Malatya kayısı" diye satarsanız -rahmetli Özal, Allah rahmet eylesin, buna çok karşı çıktı o zaman- dışarıdaki kayısıyı getirip "Malatya kayısı" diye satarsak biz gelecek yıl değil, iki yıl sonra kayısı ihraç edemeyiz ve bulamayız; kayısı gider, gümrüklerden döner. Bugün kayısının neden TARSİM tarafından yapılmadığı... Kayısı yandığı zaman TARSİM'den az para aldı, kayısı yanmadığı zaman TARSİM'den... Milletin gücü yok artık, onu ödemeye gücü yok; onun için o şeyden kaçış yapıyorlar.

Sayın Başkan, şimdi, yapacağımız tek bir şey var; lafı fazla uzatmayacağım: Siz buraya nasıl bir destek vereceksiniz, önemli olan bu. Kayısıyı tekrar ayakta tutmak için bahçelerinde... Demin Tarım İl Müdürlüğümüzün slaytlarında gördüm, her şeye katıldım ama bir konuda katılmadım, hocama da katılmadım. Ben dün Battalgazi, Hanımınçiftliği, Baraj'a kadar gittim; çok kayısı ağacımızın yandığını gördüm, cevizlerin yandığını gördüm; Malatya'da kuşun yiyeceği hiçbir meyve kalmadı; onun için, o kayısıların tekrar canlanması için, ayağa kalkması için mutlaka tüccara, esnafa büyük bir faizsiz kredi verilmesi lazım. Devletimizin gücü var, her tarafa bu paranın verildiğini biliyoruz. Bize de özellikle kayısı üreticilerin bahçelerini en azından ayağa kaldırmak için büyük bir destek verilmesini ben hem Komisyondan hem de yukarıdan, Hükûmetten talep ediyorum. Buna faizsiz kredi vererseniz çünkü bizim gücümüz yok artık yani Malatya'da hiçbir arkadaşımızın, hiçbir esnafımızın, hiçbir tüccarımızın ayakta kalması çok zor; özellikle küçük esnaf ve sanatkâr kesimi çok zor durumda. Biz iki buçuk yıldır daha hâlâ konteynerlerde ekmek parası kazanıp bir de devletin yüklediği yükümlülükleri yerine getiriyoruz. Biz dedik ki 2024'ten önce olan borçlarımız devlet tarafından ötelensin, 2025'te üzerimize düşeni verelim çünkü biz hâlen daha 25-30 metrekairelik konteynerlerdeyiz, kalıcı bir yere geçemedik. Onun için, esnaf ve sanatkâr camiasını ayağa kaldırmadan ülkeyi ayağa kaldırmak çok zor, Malatya'yı ayağa kaldırmak çok zor.

Komisyon Malatya'da toplandığı için, Malatya'ya geldiğiniz için hepinize tekrar çok teşekkür ederim esnaf ve sanatkâr camiası adına.

Tekrar hoş geldiniz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ederiz.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Sayın Başkan, üniversite temsilcileri buradayken bir şey soracağım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun, hemen kısa bir soru alıverelim Hocam.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Şimdi, hazır üniversitenin de temsilcileri buradayken sorayım, burayı da etkileyen bir şey. Bir harita göstereyim ben size, Mecliste göstermiştim, daha sonra şey yaparız, Sayın Başkanla da konuşmuştuk. Bu, dünya çapındaki yaban hayatındaki toplam azalmayı gösteriyor: Yüzde 73. Şimdi, bu uzun bir mesele, uzun bir tartışma konusu. Sorum şu: Malatya'da üniversitemiz iklim değişikliğinin doğrudan doğruya önemli göstergeleri olan, bir, tatlı su kaynaklarındaki canlı oranı, popülasyonu ne düzeyde azalmıştır? İki: Karasaldaki canlı popülasyonundaki toplam azalma nedir, bu bakımda çalışma var mı? Bizim derelerimizin debilerindeki su akış gücü ne oranda azaldı? Çünkü bunlar doğrudan doğruya iklimin verileridir, iklim değişikliğinin girdileridir yani bugün kayıyı etkiliyor, yarın bir bütün olarak ürün desenini etkileyecektir; bu bakımdan, üniversitenin çalışması var mı? Varsa sonra da ben almak isterim.

Teşekkür ederim.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Yani, iki tane temel farklı soru gibi geldi. Su kaynaklarıyla ilgili ya Devlet Su İşlerimizden veya Belediyemizden böyle bir bilgi talebinde bulunabilir çünkü bizim böyle bir bilgimiz yok maalesef. Onun dışında da hayvan popülasyonu ve canlı popülasyonla ilgili, maalesef, elimizde herhangi bir veri yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet. Bunları belki, Hocam, hani, üniversitelerin araştırma merkezi... Artık şöyle: Yani, üniversitelerimizin içinde bulundukları şehrin genel ve geleceğe yönelik perspektiflerine ilişkin araştırma merkezleri kuruluyor genelde, vardır muhtemelen sizde de araştırma merkezleri. Bunların belki bir "case", bir olay olarak ya da bir proje olarak verilip sivil toplumla birlikte...

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Sayın Başkan, belki vardır da bende yok şu anda o bilgi, o yüzden. İnceleyip bilgi vereceğiz inşallah.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Doğrudur, doğrudur, muhtemelen vardır da yani çünkü hocalar artık öyle çalışıyor, üniversitelerimizin içinde bulundukları yere yönelik politikalar geliştiriyorlar.

AYHAN BARUT (Adana) - Başkanım, küçük bir sorum olacak.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şimdi, Başkanım, zaman ilerliyor, soruyu alacağım ama Elâzığ'dan katılan sivil toplum örgütlerimizi de bir hızlıca dinleyelim isterseniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Kahramanmaraş'tan İlçe Müdürlerimiz gelmiş. Kahramanmaraş'tan STK temsilcisi var mı burada?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok.

Ayhan ağabey, buyurun o zaman.

AYHAN BARUT (Adana) - Şöyle, benim sorum hocama değil: Ticaret odasını dinledik, Ziraat Odasını dinledik, Esnaf ve Sanatkârları dinledik, Tarım İl Müdürümüzü dinledik. Tarım İl Müdürümüz dedi ki: "Malatya'da dondan dolayı tüm zarar 25-30'u bulur, bulmaz." Ticaret Odası Başkanının açıklaması var, "Minimum 200 milyar." diyor. Şöyle bir hesap yaptım, kayısı 700 bin ton civarında üretiliyor, 150 liradan satsan sadece 105 milyar kayısı yapıyor.

İHSAN KOCA (Malatya) - Kuru değil o, yaş.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - O yaş kayısı.

AYHAN BARUT (Adana) - O zaman düzeltelim bunu yani "200 milyar" diyen mi doğru, 25-30 milyar diyen mi doğru yani bunun bir aydınlatılması lazım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ticaret Odası olaya ekonomik büyüklük olarak bakabilir, üretim olarak bakabilir.

AYHAN BARUT (Adana) - Hayır, diğer ürünleri de koymuş Ticaret Odası, o da var yani.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Biz bu rakamları teyit ederek şey yaparız Başkanım, Ayhan Ağabey çünkü kullandığınız veri kaynağı ve sistematığınız sizin rakamınızı şekillendirir hani Tarım İl Müdürlüğümüz hâlihazırdaki yaş kayısı üzerinden bir hesap yapar, İhracatçılar Birliği ihracat rakamı üzerinden bir hesap yapar, birisi borsa toplam ticaret tescili üzerinden hesap yapar, hani, rakamların birbirinden farklı olmasının esprisi odur.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Sayın Başkanı, çok kısa...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Onun için, o tartışmalarla şimdi burada rakamı netleştiremeyiz yani.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Rakamı netleştirmek için çok kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Hocam.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - 400 milyon dolarlık ihracatımız var geçen yıl itibarıyla.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam; bu, ihracat. İç piyasaya ne kadar?

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - İktisatta bunun bir şeyi var "marjinal tüketim eğilimi" diye, bunu 1'le çarparsanız -yani 2'yle çarpmış olursunuz kendi içinde aldığınız parayı tekrar harcarsanız- 800 milyon dolara tekabül eder. Yine, tabii, farklı sektörler itibarıyla...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hocam, işte, bu Komisyonda biz rakamları tekleştiremeyiz.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI PROF. DR. ORHAN GÜNDÜZ - Yani, 200 milyar gibi bir...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İstatistik, biliyorsunuz, bilimdir yani; metodolojisini değiştirirsiniz, başka bir şey bulursunuz.

MALATYA TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI OĞUZHAN ATA SADIKOĞLU - Genel manada 200 milyar zararımız var bizim, totalde.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet. Yani, bu sene ihracat rakamı patlar, ondan sonra bir anda geliriniz 2'ye katlar. E, Özbekler gelmiş, diyor ki: "Başkanım, biz satamıyoruz malı." Fiyat rekabeti düşer, rakam düşer ama dedim ya bakış açısına göre ya da yaptığınız hesabın sistemine göre değişir. Şimdi bu rakamları konuşturmayalım burada. Biz bir vatandaşın şu an, hâlihazırda içinde yaşadığı -Esnaf Odası Başkanımız güzel ifade etti- acil, akut mesele neyse sahada bunu tespit edelim; raporlayacağız yani. Şunu da düzeltelim: Bizim Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bir bütçe, bir şeyimiz yok. Biz bunun önemini ve burada sizden gelen önerileri derleyip; yapılacakları, acil yapılacakları, orta ve uzun vadede yapılması gerekenleri raporlayıp raporumuzu devlet yetkililerine, Bakanlığımıza, Meclisimize sunacağız yani bizim görev tanımımız bu. Bir de hakikaten şu anda milletin içinde bulunduğu durumu da görmek ve daha yakinen hissetmek için buradayız.

Evet, şimdi bir de hızlıca, isterseniz...

Elâzığ'a da söz vereceğim arkadaşlar.

Buyurun.

MALATYA TARIM VE HAYVANCILIK PLATFORMU BAŞKANI İHSAN AKIN - Sayın Başkanım, Malatya'mıza hoş geldiniz. Sayın Bakanımıza da özellikle Bülent Bey'e de bu toplantıyı Malatya'da yaptırdığı için teşekkür ediyorum, Sayın Bülent Bakanımıza.

Tabii, Komisyon üyelerimize ve sivil toplum örgütlerine de Sayın Valimize de ev sahipliğinden dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Bakanım, biz her zaman şunu söylüyoruz, ben özellikle şunu söylemek istiyorum: İsrat eden, iflas eder; üreten, hükmeder. Üreticinin her zaman yanında olmamız gerekiyor.

Şimdi, üreticilerle ilgili bizim bazı taleplerimiz var. Özellikle ben de bir üreticiyim hem kayısı üreticisiyim hem de tarım ve hayvancılıkla uğraşıyoruz.

Şimdi, özellikle kredilerle ilgili yapmamız gereken şu: Malatya'mıza bir pozitif ayrımcılık istiyoruz yani bunu bütün Komisyon Başkanlarımızdan, üyelerimizden, milletvekillerimizden istiyoruz. Şundan dolayı istiyoruz: Malatya'mızın sadece kayısıyla geçinen binlerce ailesi var, bütün her şeyini kayısıya bağlayan. Tabii ki bu aslında yanlış bir şey bana göre, bence de bir yetiştirici olarak sadece kayısıcılık yapmak doğru bir şey değil. Neden? Yan ürünlerin de olması gerekiyor; "alternatif" demiyoruz Başkanım, yan ürünlerin. Tarım, hayvancılık, ekstradan yem bitkileri, meyve, farklı farklı ürünlerin bu anlamda desteklenmesi gerekiyor ama sizden özellikle istirham ediyoruz, kredilerin ertelenmesini ve Malatya'mıza pozitif ayrımcılık yapılmasını istiyoruz.

Bir diğeri: Özellikle bu üçüncü deprem olduğu zaman 3'üncü gününde bazı baronların -ben yine söylüyorum- bazı spekülâtörlerin piyasayı birdenbire 3 katına çıkarması da ayrı bir handikaptır yani siz 150 liralık kayısıyı kayısı yanar yanmaz -yani bu tamamen ahlakla alakalı bir şey- piyasada 3 katına çıkarmanız, stokçuların bu işi yapması bizi gerçekten derinden üzmüştür. Şimdi bunlarla ilgili yapılması gerekenler... Kontrolsüz güç, güç değildir. Kontrolümüzü artırmamız, cezai işlemleri -Sayın Bakanımıza da söyledik toplantıda- yapmamız gerekiyor. Bunlarla ilgili de Komisyonunuza lütfen bunları belirtin.

Bir diğeri: Özellikle bizim tarım ve hayvancılık noktasında istediğimiz bazı şeyler vardı, Sayın Belediye Başkanımız da burada. Yani, artık ürünümüz yandı, bu seneyi nasıl atlatabiliriz; bizim derdimiz buydu. Bu anlamda, her kurumun ve kuruluşun, yerel yöneticinin her şeyi Bakanlıktan, Cumhurbaşkanlığından beklemesini de istemedik. Dedik ki: "Herkes -sivil toplum örgütü dâhil- elini, bedenini taşın altına koysun, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirsin; her şeyi yukarıdan beklemeye gerek yok, bizim de bazı şeyleri üretmemiz lazım." Bu anlamda da Tarım Bakanımıza teşekkür ediyoruz; hemen yem bitkileriyle ilgili acil olarak bir destek sağladı, insanlar -"alternatif" demiyorum- farklı farklı ürünlerde tarlalarını boş bırakmadılar. Sizlerin de ekstradan böyle bir desteğiniz olursa şimdiden teşekkür ederiz.

Bütün Komisyon üyelerine, sizlere, Sayın Başkanım, özellikle Bülent Bakanım, milletvekillerimize ve Belediye Başkanımıza teşekkür ediyoruz. İl dışından gelenlere hoş geldiniz diyorum, saygılar ve hürmetlerimi sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi, Elâzığ'dan katılan özellikle Üzüm Üreticileri Birliği var.

Başkanım, buyurun.

Mikrofonu uzatalım, biraz da Elâzığ'ın durumunu bir masaya yatıralım.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Sayın Başkanım, Sayın Komisyon üyelerim; ben Elâzığlıyım ama topraklarımıza ya da bölgemize hoş geldiniz diyorum.

Şimdi, şunu söyleyeyim: Toplantının başında sanırım Sayın Valimiz konuşmuştu, "Ordu için fındık neyse, Malatya için kayısı neyse." diye söze başlamıştı; Elâzığ için de gerçekten üzüm o. Aşağı yukarı 4 bin civarında üzüm üreticisiyle başlamıştı ama son yıllarda bu, 2.500 üreticiye kadar düştü; Elâzığ'ımızda yaklaşık 70 bin ton civarında üzüm yetiştirmekte.

Bu yıl yaklaşık 1,8 milyar civarında bir zarar bekliyoruz çünkü bizim Fırat'ın kıyısında büyük bağlarımızın çoğu dondan zarar gördü. Üzüm gerçekten dayanıklıdır, yeni filizler verdi ancak bu filizler iki gün önce de ne yazık ki bir dolu dalgasıyla o ürünler tekrar bölgemizde zarar gördü; yoğun bir dolu vakası iki gün önce yaşadık, bu defa doluyla gitti. Büyüklerimiz ne güzel söylemiş "Ağaç üzerine devlet kurulmaz." diye. Yani, gerçekten çok zor şartlar içerisinde ürünü yetiştirmeye çalışıyoruz. 1,8 milyar TL'yi çiftçi bu yıl tek başına gerçekten karşılayamaz durumda. Tedbirler ne olabilir? Az önce arkadaşlarımız söyledi, tekrara düşmek istemiyorum. Üzümü, üzüm bağlarını yaşatmamız, devam ettirmemiz gerekir. Üzüm, evet, 70 bin ton civarında ama coğrafi işaretli Elâzığ öküzgözü üzümü katma değeri yüksek bir üzümdür yani 70 bin ton üzümün katma değerini artırarak 4 kat, 5 kat, hatta 10 kat artırabilirsiniz. Yani, geçen sene 1,2 dolara satılan ürün şaraba dönüşerek ya da sirkeye dönüşerek veya en önemli şey: Resveratrol denemeleri var dünyada, Elâzığ Öküzgözü üzümünde resveratrol oranı çok yüksek çünkü, böyle katma değeri yüksek kalitede bir sanayi ürünüdür. Dünyada Elâzığ Öküzgözü üzümü aslında rekabetten dolayı ne yazık ki yer bulamıyor kendisine; dünyada başka marka üzümler yer buluyor ama Elâzığ'ın çok değerli bu Öküzgözü üzümü kendine ne yazık ki yer

bulamıyor. İşte, sorun: Şarap sektörüne bakış açısı; bundan dolayı o piyasalarda kendine yer bulamıyor ama dediğim gibi, sadece üzüm olarak piyasaya sürülen bir ürün değil, sanayide de kullanılan yüksek katma değerli bir üründür Elâzığ Öküzgözü üzümü.

Şimdi, ne yapmalıyız? Bir kere, geçen toplantımızda da söyledik: Kayıt dışılık... Biz Elâzığ Üzüm Üreticileri Birliği olarak ayrıca da firmalarla anlaşmalar yaptık. Sözleşmeli Üretim Kanunu'yla ilgili çok emeğimiz vardır, Tarım Bakanlığına zaman zaman önerilerde bulunduk ancak bir türlü harekete geçmiyorlar. Diyebilirsiniz ki: "Donla ne alakası var?" Çok alakası var. Şimdi, biz çiftçi olarak güçlü olabilseydik bugünkü bu hasarla baş etmemiz mümkün olabilirdi; şimdi belki de devletin bu kaynaklarına ihtiyacımız olmayabilirdi. Biz onun finansman hesabını yapardık, derdik ki: "Evet, bilim adamları diyor ki: 'Türkiye'de on yılda bir don tehlikesi var.' O zaman maliyetimizin içerisinde on yılda bir don tehlikesini de koyabiliriz." Ama biz ne yazık ki güçlü bir çiftçi ya da üretici olmadığımız için bunları yapamıyoruz.

Bir: Bu kayıtsız bağların, bağ alanlarının bir şekilde... Bakın, şeyi aşamıyoruz çünkü Hazine arazilerine bağ ekilmiş, devlet buna müsaade ediyor, adam üzümü üretiyor. Biz gidiyoruz TARSİM'e, TARSİM diyor ki: "Yahu, arkadaş, senin ÇKS'n yok, ben senin ürününü sigorta yapamam." Ben ürün üretiyorum, ben varım yani ben varım, buradayım, ürün üretiyorum. Bu ürünün devlete vergisini veriyor adam. Ben ürün aldığımda götürüyorum, borsaya parasını yatırıyorum, işte, onun vergileri sistem içerisinde dönüyor ama adam yaşıyor ama yok; adamın ürünü var. Önerim şu: Özellikle TARSİM ve şeyle ilgili çiftçinin beyanı esas alınmalı. Ben bu ürünü şu parselde üretiyorum arkadaş. Oraya Tarım İl Müdürlüğü mü gidecek, muhtarlar mı devreye girecek ya da TARSİM'in sorumlusu mu ya da her kimse, devletin bir organı gidip adamın ürününü üretip üretmediğini tespit etsin ve bu, kayda girsin. Tapuyu aşamıyoruz, ÇKS'yi devletle ilgili Hazine arazilerine... Ama üretim devam ediyor, devam eden üretime katkıda bulunmak lazım, bir şeyler yapmak lazım; TARSİM'le ilgili bu.

Şimdi, sanki TARSİM'i hedefe oturtmuş gibi olmayalım, bir yapılandırma olsun. Orada da neticede para veriyorsunuz, sigorta riske göre para ödüyor ama şu var: Şimdi, TARSİM diyor ki: "Sen 10 kilo göstermişsin, buraya 5 kilo göstermişsin." Şimdi, Doğu Anadolu Bölgesi özellikle don ve dolu tehlikesinin yaşandığı bir bölgedir. Siz dona ayrı, efendim, doluya ayrı sigorta... Hayır, tek poliçe olmalıdır, özellikle don ve doluyu içermelidir ve bu da yapılabilir düzeyde olmalıdır. Az önce Ziraat Odası Başkanımız anlattı. Adam 1.200 lira para alacak; 900 lira -yani, devletin ödediği bizim paramız değil mi?- prim ödemiş "1.200 para aldım." diyor; o zaman bu sigortanın bir anlamı yok ki. Biz bu şeyi devam ettiremeyiz, bu riski bu şekilde devam ettiremeyiz; başka tedbirler de alınması lazım. Dünya üzerinde bilim adamlarımız araştırmalar yapıyor. Bakın, dona...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım...

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Kısa kısa, hemen söylüyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, lütfen, daha çok söz bekleyen var.

Sizin konunuzu ben özetleyeyim: Siz Hazine arazileri meselesinde milletin kayıt dışı olarak yaptığı yani milletin adına kayıt dışı olarak yapılan işin acilen kayıt altına alınmasını istiyorsunuz.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Sadece hazine arazisi değil, mesela veraset yoluyla gelenler de öyle.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ya da meralar var. Veraset de sorun yok, hisseliler alınabiliyor.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Diğer bir sorun da şey...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, sorunu doğru koyalım şimdi burada bunlar kayıtlara girecek. Yani hazine arazisi ve meralar milletin malları, öyle mi?

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben geliyorum, hazine arazisine ekiyorum, dikiyorum; meraları işgal ediyorum, hayvancılık için ayrılmış olanları. Bunda diyor ki...

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Mera değil, bunlar hazine arazisi.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hayır, bu iki konu var burada.

Yani burada devlet bir kiralamaya çıkıp... Bakın, sizin "Parasını yatırıyoruz." dediğiniz ceza, ecrimisil ama Hazinesinin bir ihalesi, bir kiralaması var çünkü hazine arazisi, bakın, tüyü bitmemiş yetimin, insanların da hakkının olduğu yerler.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Yok ben onu iddia etmiyorum. Hazine arazilerinin dışında verasetle yoluyla gelip de...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Verasette sıkıntı yok.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Ama orada da veremiyor ÇKS.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Var mı TARSİM'de? Orada şey var sanırım, muvafakat meselesi var.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Yani 40 vâris var, bulamıyorsunuz ki.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam, bunu belki bir... Hani, ortaya karışık şeyler olursa sağlıklı bir yere gidemeyiz.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Evet.

İkincisi: Üzümle ilgili...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, teşekkürler. Çok uzadı yani isterseniz özetleyin ama konu bir şeye dönerse... Hani, şöyle söyleyeyim usul açısından: Daha çok insan var konuşacak, üreticileri de dinleyeceğiz.

ELÂZİĞ ÜZÜM ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI CENGİZ ÖZ - Şimdi, üzümle ilgili nasıl bir destek olacak? Diğer ürünleri bilmiyorum ama üzümle ilgili -yani, bahsettim demin- bu yıl çiftçinin 1,8 milyar kaybı olacak, bakımı çok zor, nasıl bir yol izlenecek? Bunu merak ediyoruz.

Bizim önerimiz -çiftçinin satışı- verilen ürüne göre bir destek verilmesi. ÇKS kayıtlarına göre verilen destekle gerçekten üzüm üreticilerinin sorununun tam çözüleceğini zannetmiyorum efendim.

Sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

MEVLÜT KURT (Kahramanmaraş) - Ziraat Odası söz almak istiyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Vereceğim.

Müdürüm bir şey söyleyecek ama kısa Müdürüm, soru-cevaba dönmeyelim.

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Cevap adına arz edeyim Sayın Başkanım.

Şimdi, Hazine arazilerinde eğer kiralama olursa sisteme kaydedebiliyor, verasetteki arazileri de tek taraflı taahhütname olarak yine sisteme kaydedebiliyoruz; dolayısıyla, çiftçimize de böyle bir kolaylık sağlayabileceğimizi özellikle ifade etmiş olayım.

Tabii, söz almışken şunu da ifade edeyim: Özellikle bu zarardan sonra çiftçilerimize katkı adına yoğun bir şekilde girdi desteği sağladık. 1 milyon 852 bin sebze fidesi, 170 bin ton tohum, 85 bin çilek fidesi dağıttık. Bunlar sadece dondan sonra...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bunlar da zirai dondan sonra bahçelere bitkisel üretim, tarla bitkisi üretimi bakımından...

MALATYA TARIM VE ORMAN İL MÜDÜRÜ OSMAN AKAR - Evet. Yıllık verdiğimiz 500 milyon desteğin yanında bu girdi maliyetlerimizde çiftçimize katkı sunduğumuzu özellikle ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Yani, Malatya'da etkin çalışmalar olmuş Tarım İl Müdürlüğümüzden gördüğümüz kadarıyla.

Evet, Elbistan Ziraat Odası Başkanımız, buyurun.

ELBİSTAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI VEFA BULUT - Sayın Başkanım, İlçemiz Türkiye'nin 4'üncü büyük ovası olup 2,5 milyon dönüm araziye sahiptir. Bu arazide 100 bin dekar kayısı bulunmaktadır ve 1 milyon 400 bin kayısı ağacı vardır. Orada 2 bin kayısı üreticimiz olup bu üreticilerimiz bu yıl mağdur oldu, aynı Malatya ilimizde olduğu gibi.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sizinki de ihracatlı kuru kayısı mı?

ELBİSTAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI VEFA BULUT - Kuru kayısı efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Aynı Malatya gibi.

ELBİSTAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI VEFA BULUT - Aynı Malatya gibidir efendim, aynen.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Aynı ürün deseni o zaman.

ELBİSTAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI VEFA BULUT - Aynı desen efendim, aynı coğrafyaya sahibiz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani Malatya'nın yaşadığı problemin aynısını siz de yaşıyorsunuz.

ELBİSTAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI VEFA BULUT - Yaşıyoruz, evet efendim.

Burada 2 bin kayısı üreticisi çiftçimiz vardı, bunlar burada mağdur oldu. Burada her yıl 4 bin, 5 bin işçi çalışıyordu bu kayısıda. Kahramanmaraş ilinin kayısının yüzde 98 kısmı ilçemizde yetişiyor ve Malatya'dan sonra da Türkiye'de 2'inci sırada geliyor ilçemiz, kayısı yetiştiriciliğinde.

Burada, diğer bir konu ise şeker pancarı efendim. Şeker pancarında da 45 bin dönüm arazimiz etkilendi ve ikinci ekim yaptılar, burada onlar da mağdur oldu. Buradaki çiftçilerimizin de aynı kayısıda olduğu gibi dilekçe verilerek desteklenmesini isteyeceğiz.

Diğer bir konu efendim: Tarım Krediye ve Ziraat Bankasına olan borçların faizsiz olarak ertelenmesini talep ediyoruz. Benim sizden istirhamım, ricam budur efendim; başka diyeceklerinin yoktur.

Saygılarımla.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Elâzığ'dan gelen Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet Karaca Bey, şu anda burada mısınız?

Baskil Ziraat Odası Başkanımız Murat Bey de burada mı?

Mehmet Bey, buyurun.

ELÂZİĞ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI MEHMET KARACA - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Az önce bütün konuşmacıların görüşlerini ve tespitlerini not ettim, ben de Elazığ'la ilgili birkaç konudan bahsetmek istiyorum.

Elâzığ'da dikili tarım arazilerinin hemen hemen tamamı -meyve bazında değişmekle beraber- yüzde 60 ile yüzde 100 arasında zarar gördü, benzer şekilde, diğer illerde olduğu gibi. Burada ve Bakanlığın yapmış olduğu açıklamalarda nasıl bir şekilde yol izleneceği net.

Bir öneri açısından bir iki noktaya değinmek istiyorum. ÇKS'ye kayıtlı arazi üzerinden bir destek yapılacağı için üreticiye, ÇKS'ye kayıtlı olmayan bir miktar arazi tüm illerde olduğu gibi var. Bir de şu durum var: Geçmişte ÇKS kaydı olan, önceki yıl ÇKS kaydı olan ama ülkenin kadastro yenilemeleri neticesinde ada, parsel numaraları değişmiş veya el değişmiş, kullanıcısı değişmiş, kiralaması değişmiş birtakım dikili tarım arazileri var. Hâlihazırda haziranın sonuna kadar ÇKS'ye ekleme yapılabilir ama bu meyve bahçelerinin, tesis edilmiş meyve bahçelerinin kaydı söz konusu değil. Eğer Bakanlık bu konuda bir düzenleme veya öneride bulunursa geçmişte de yani 2024 ÇKS'sinde de dikili tarım arazisi durumunda olan arazilerin yeni kullanıcılarına veya yeni ada, parsel numaralarıyla sisteme kaydının önünün açılmasını talep ediyoruz; birinci husus bu.

Sayın Başkanım, dile geldi ama ikinci husus...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Tarım İl Müdürüm, bu konuyu bir not olarak bize özel olarak da iletin de.

ELÂZİĞ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI MEHMET KARACA - İkinci husus: Birkaç kez dile geldi ama üreticinin Tarım Kredi Kooperatifi ve Ziraat Bankasına olan borçlarının mutlaka ötelenmesi gerekiyor; bu talebimiz var.

Bir de birkaç soru soruldu özellikle kayısı bahçelerinin üretim maliyetleriyle ilgili. Bizim Ziraat Mühendisleri Odası Elâzığ il temsilcisi olarak 2024 yılı sonunda yapmış olduğumuz verilerde 1 dekar kayısı bahçesinin üretim maliyeti yaklaşık 21 bin lira ancak bu, bizim -şunu da açıklamam gerekir- optimum koşullarda verim çağındaki bir kayısı bahçesinin sulama, işçilik, hasat, nakliye, gübreleme gibi bütün masrafların bedelini yani iş gücü maliyetlerini de ekleyerek, hatta bilinmeyen masrafları da ekleyerek ulaştığımız rakam. Mevcut zararda meydana gelen, tarih itibarıyla, tabii ki, yapılmamış masraflar da söz konusu yani hasat, iş gücü veya nakliye gibi; bu, ayrı konu ama ben bu soruya cevaben bir önceki yılın rakamını vermek istedim.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Evet, şimdi de Murat Bey'i dinleyelim, Baskil Ziraat Odası Başkanı.

Buyurun Başkanım.

Tekrara düşmeyelim; aynı, benzer konular.

BASKİL ZİRAAT ODASI BAŞKANI MURAT ZİLAYAZ - Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

11-12 Nisanda meydana gelen don olayında en çok etkilenen iller arasından biri de Elâzığ ilimiz, özellikle Baskil ilçemizdir. Baskil ilçemiz kayıssıyla çok önemlidir; 100 bin dekarlık bir alanda 1 milyon kayısı ağacımız var bizim. Bu don olayında ürünlerimizin tamamı, yüzde 100 etkilenmiştir ürün olarak. Tabii, ağaç olarak da çok etkilenen bölgelerimiz olmuştur; önümüzdeki yıl da pek çoğu ürün vermeyecektir. Ürünlerimiz yüzde 100 etkilenmiştir, dediğim gibi. Devam edebilmesi için, bu tarımın sürdürülebilir olması için sizlerden özellikle yapılacak desteğin -masraflar- çok önem arz ediyor ama bunun yanında, daha çok, çiftçilerimiz bu banka borçlarının, Tarım Kredi borçlarının ertelenmesi ve yeni faizsiz kredilerin verilmesini talep ediyor. En büyük talebimiz budur.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, ilginç bir tespitte bulundu Sayın Baskil Ziraat Odası Başkanımız, dedi ki: "Gelecek yıl da biz ürün alamayacağız." Aslında -bugüne kadar konuşuyorduk- gelecek yılla ilgili hiçbir... Ticaret Odası Başkanımız söyledi ama burada asıl, bir de gelecek yılı düşünmemiz lazım. Ziraat Odası Başkanımız bunu ifade etti.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Gelecek yıl kayısıda hiç ürün alamayacağız." diye bir şeyi neye göre söylüyorsunuz Başkanım?

BASKİL ZİRAAT ODASI BAŞKANI MURAT ZİLAYAZ - Şimdi, efendim, daha yeni, hâlâ yaprak açmayan... Önümüzdeki yılın tomurcukları şimdiden oluşuyor. Şu an o tomurcukların da yandığını görüyoruz; donduğunu, dondan etkilendiğini görüyoruz. Yani, olmayacağını tahmin ediyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tahmin ediyorsunuz.

BASKİL ZİRAAT ODASI BAŞKANI MURAT ZİLAYAZ - Evet efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm, siz onun cevabını vermiştiniz, ben biliyorum hani "Gelecek yıla ilişkin bir ürün düşüşü olacak ama verim artışıyla daha kaliteli bir ürün çıkacak. Yani, ağacın daha dinlenmiş olacağı ya da daha az ürün -sayısal olarak- olacağı için ağaç daha iyi besleyecek." gibi bir varsayımınız var, bunu da not etmiştik yani aynı şeyde tekrara düşmeyelim. Ben konuyu takip ettiğim için sizin cevabınızı da biliyorum yani. Evet, burada birbirimize soru-cevap değil de... Biz onları not edeceğiz zaten, daha sonra da bunun analizini yapacağız.

Evet, başka, üreticilerden söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

ALAATTİN YAZICI - Ben Elâzığ'ın Ağın ilçesindenim. Herhâlde burada tarımla benim kadar uğraşan, canı yanan hiç kimse yoktur.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Belki vardır canım yani öyle demeyin.

ALAATTİN YAZICI - Yoktur, yoktur, hiç zannetmiyorum.

Ben 1.300 dönüm yerde tarım yapıyorum; Bunun 1.100 dönümü badem, 100 dönümü bağ, 100 dönümü de ceviz. Bu sene benim 1.100 dönüm bademde 1 tane badem yok efendim, 1 tane; bakın, 1 tane diyorum, samimi söylüyorum, 1 tane badem yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - TARSİM'iniz var mıydı?

ALAATTİN YAZICI - Bizim sigortamız var ama dona karşı yok. Siz "afet" dediniz ya demin, tabii afetse bizim Ziraat Bankasında tüm arazimiz sigortalı ama tabii afete ve doluya karşı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Doluya karşı ve yağmur, dolu, rüzgâra ama don yaptırmadınız.

ALAATTİN YAZICI - Evet, onun için hiçbir şey alamıyoruz. Bu tabii afetse eğer bunu da tabii afet sayсын diyeceğim ama herhâlde olmaz, kimse kabul etmez bunu.

Şimdi, bugüne kadar oldu olacak, geliyor gelecek. Şimdi, bir defa, bu desteğin bir an önce yapılması lazım bizim bu işe devam etmemiz için. Yani, biz bu sene 270 bin lira verdik, budama yaptırdık bademlere; 170 bin liraya bağ budama yaptırdık, sardırdık, devam ediyoruz.

Ben inşaat mühendisiyim, ortağım var, 2 ortağız biz. Emekliyim. Belki bir şekilde yürütüyoruz biz ama yalnız buna bağlı yaşayan insanlar var, yalnız bununla yaşayan insanlar var; çoluğu çocuğu var, ailesi var, gideri var; bunlar ne yapacaklar? Kara kara düşünüyorum ben şu anda, onları da düşünüyorum yani. Bunun bir an önce yapılması lazım, bir.

İkincisi: Bu destek yetersiz efendim. Bakın, dünyanın her tarafında tarımla uğraşan insanlara daha ciddi destekler veriliyor. Onun için ta Amerika'dan buraya gelip badem satılıyor yani bunun sebebi herhâlde oradaki destektir, öyle düşünüyorum ben; Amerika'dan buraya kadar badem gelip satıldığına göre oradaki destek daha yüksek ki buraya kadar badem gelebiliyor.

İkincisi, efendim...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani 1.100 dönüm; sizinki büyük ölçek. Türkiye'de arazi ve işletme ölçekleri çok küçük. Amerika'da, belli ülkelerde badem dağları var, ceviz dağları var yani öyle ceviz bahçesi değil yani öyle 50 dekar, 100 dekar değil; binlerce. O da ne yapıyor? Maliyetleri düşürüyor. Bizse sürekli küçültüyoruz arazilerimizi.

ALAATTİN YAZICI - Efendim, tam böyle değildir. Ben öyle zannetmiyorum, destek yüksektir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Mutlaka destek de vardır ama ölçek de önemli.

ALAATTİN YAZICI - Yani, en basitini söyleyeyim: Mazot desteğini biz yeterli görmüyoruz efendim. Mazot 12 liraya mal oluyor, bize 50 liraya satıyorsunuz; bunun düşünülmesi lazım. Gerçekten, bizim en çok giderimiz mazot, bir; gübre, iki; ilaç, üç. İşçilik en son geliyor ama bunlardaki destek... Sordum yani "Ne kadar aldık biz?" diye, 1.300 dönüm yere biz 110 bin lira destek almışız efendim. 110 bin lira benim işçimin, çalışanımın bir aylık yevmiyesi.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Destekler yetersiz." diyorsunuz.

ALAATTİN YAZICI - Yetersiz, evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başka konumuz var mıydı?

ALAATTİN YAZICI - Evet. Ceviz ağaçları ciddi zarar gördü yani genç ağaçlar daha çok zarar gördü; onlarla ilgili ne yapılabilir?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Badem ağacında durum ne?

ALAATTİN YAZICI - Badem ağacında hiçbir zarar yok şu anda, ağaçta bir zarar yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım.

ALAATTİN YAZICI - Ağaçlar kendisini toparladı yani gübresini veriyoruz, ilacını veriyoruz. Belki seneye daha iyi bir ürün verebilir bu sene yorulmadığı için; onu biz seneye göreceğiz.

İkincisi: Dediğim gibi, bu sigorta işinin -arkadaş demin bahsetti- don ile şeyin birleştirilmesi lazım. Yani, biz niye yapmadık? Çok yüksek olduğu için yapmadık. Bir sene yapmıştık, şimdi yapmıyoruz ama on dört senedir de böyle bir şey rastlamadık hiç, ilk defa rastlıyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu sene ben de sigorta yaptırmamıştım.

ALAATTİN YAZICI - Bir de gecikmemesi çok önemli o şeyin. Seneye de tabii, başımıza gelecekleri tahmin ediyorum efendim; seneye de bu sigortalar 3 katı olur, sigortaların miktarı 3 katına çıkar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani "Sigorta maliyetli." diyorsunuz, ben not alıyorum.

ALAATTİN YAZICI - Hayır, sigorta maliyeti seneye yükselmesin. Seneye herkes yapacak sigortasını, dona karşı; biliyorsunuz, bu iklim değişikliğinden dolayı bu yaygınlaşacak, herkes korkuyor; biz de yapacağız ama yaptığımız zaman sigorta da kendisini korumaya alacak, bunu katlatarak yükseltecek. Bu anlamda ben öyle düşünüyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Esasında, herkes yaptırsa bir şeyler düşer gene. Sigortacılık mantığında havuz büyür, primler düşer. Az yapıldığı zaman risk büyür sigortacılıkta. Bilmiyorum, sigorta hocamız buna bir şey der mi?

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ DR. ÖĞR. ÜYESİ SEYFETTİN KURT - Kesinlikle, buradaki havuz ne kadar büyürse prim o kadar düşer.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, değil mi? Öyledir yani.

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ DR. ÖĞR. ÜYESİ SEYFETTİN KURT - Ona bağlı olarak düşer.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tabii, evet.

Buyurun.

ALAATTİN YAZICI - Yani, diyeceğim şu efendim: Bu destekler bize yeterli değil. Bakın, biz damla sulamayı yapmışız, enerji şeyini kurduk, badem kırma tesisini kurduk, depomuzu yaptık yani her şeyi a'dan z'ye yaptık ama maalesef tarımda sonuç sıfır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Yani desteklerin eksik olduğunu söylüyorsunuz; not ettik, kayıtlara geçti.

ALAATTİN YAZICI - Evet yani şunu söyleyeyim efendim: Tarıma kimse bu şekilde devam edemez.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - "Tarımın daha çok desteğe ihtiyacı var." diyorsunuz.

ALAATTİN YAZICI - Evet, kimse devam edemez efendim. Diyorum ya, bizazardan kullanıp devam ediyoruz ama kimse bu şartlarda devam edemez.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım. Buradaki herkes sizinle hemfikir, bu konuda mutabakat olduğunu söyleyeyim.

ALAATTİN YAZICI - Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, bir soru sorayım size: Siz neden TARSİM sigortası yaptırmadınız?

Sayın

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben kaçırdım, her sene yaptırımdır. Kaçırdım ben.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Acaba TARSİM'in maliyetlerinden dolayı mı?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hayır, hayır, hiç maliyetine bakmam. Mecliste de söyledim ya İlhami Ağabey, dinlemedin, o gün "Ben de kaçırdım." dedim. Beni bankadan uyarıyorlardı, onlar da uyarmamışlar.

Buyurun Üstat.

YEŞİLYURT ZİRAAT ODASI BAŞKANI DOĞAN SOLMAZ - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım ve değerli katılımcılar; bilindiği gibi, her konu anlatıldı fakat çiftçimizin şu anda beklediği: Ne ödenecek, ne kadar verilecek? Çiftçinin tarlada kalabilmesi için bunun bir an önce açıklanması lazım çünkü çiftçimiz bize devamlı bu soruları soruyor.

İkinci bir olay: Eğer kredi verilecekse tüm çiftçilere faizsiz şekilde kredinin verilmesi lazım çünkü yıllardır devletten kredi almayan çiftçilerimiz var, faizden dolayı çünkü inancından dolayı bankadan o parayı almıyor; bunun da düşünülerek çiftçiye büyük bir katkı sağlanması lazım.

Bize baştan beri en büyük desteği veren, esirgemeyen Sayın Bakanımız Bülent Tüfenkci ve diğer siyasi vekillerimiz, tabii ki başta Valimiz olmak üzere, birebir çiftçilerimizi motive ederek onların yanında oldukları hissini verdiler; bundan dolayı çiftçilerim adına teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - E, o zaman niye sormadın "Ne zaman para ödenecek? Ne kadar ödenecek? Nasıl ödenecek?" diye? Açıklaydı Sayın Bakan.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ödenir inşallah.

BÜLENT TÜFENKCİ (Malatya) - Bayramdan sonra.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Hangi bayram?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Özellikle Malatya'da gördüğüm bir şeyi ben de paylaşayım hani İl Müdürümüzün de paylaşımlarında vardı: Yani "Evet, bu sene don oldu ama bütün bahçeleri gelecek seneye nasıl hazırlarız?"ın çalışmaları devam ediyor, muhtemelen ciddi bir oranda yapılmış. Bakımlar, belki kontroller yapılarak, biraz daha detaylı çalışmalar yapılarak... Çünkü,

evet, bu sene bir şekilde geçti yani telafi edilecek, edilmeyecek ama gelecek yılı veya bir sonraki yılı kurtaracak çalışmaları da - yaptıklarınızı öncelikle takdir ettiğimi söyleyeyim- ilavesini de yapmakta fayda var; bütün ilçelerden gelen Tarım İl, İlçe Müdürlerimiz için de geçerli bu.

Teşekkür ediyoruz.

Buyurun efendim, siz söz istemiştiniz.

ADİYAMAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI YAŞAR ÖZKAN - Çok değerli hazırun, hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Başkanım, Adıyaman her şeyden nasibini aldı; deprem, don, dolu, afet; biz her şeyden nasibimizi aldık. Tabii, bizim bölgede Antep fıstığı var, armut var, badem var, üzüm var, üzüm bahçeleri falan var; bunların tamamı gitti, biz de bunlardan zarar gördük, bu konuda biz de destek bekliyoruz ama 11 Nisanda tarla bitkileri olarak zarar gördük. Tarla bitkileri o dönemde buğday, arpa, çiçek dönemindeydi; çiçeklerin tamamı yandı. Biz, tabii, yeşil aksam olarak farkına varmadık ama şu günlerde Adıyaman'da hasat yapılıyor, dönümüne 100 ile 250 kilo arasında verim alınıyor. Çiftçimiz bu konuda çok zarar ediyor.

Tabii, öbür konulara gelince: Çiftçi, tamamıyla, bu konularda zarar ediyor. Biz bu konuda sizlerden destek bekliyoruz, desteklerinize ihtiyacımız var

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım, teşekkür ediyoruz Başkanım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkanım, herhâlde konuşmalar bitti, bir söz isteyeyim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bir üreticimiz daha var.

Buyurun.

GÖLBAŞI ZİRAAT ODASI BAŞKANI CUMA ALİ ARAS - Sayın Başkanım, sayın vekillerim, Sayın Valim; Başkanımın ifade ettiği gibi, Gölbaşı ilçesinde 40.211 dönüm Antep fıstığı, 22.207 dönüm üzüm bağı -tabii, bu üzüm bağının içi genellikle patentli, bizim "peygamber üzümü" dediğimiz üzüm- 10.630 dekar yani dönüm ceviz bahçesi, 11.324 dönüm badem var. Biz Gölbaşı olarak Trabzon hurmasında Türkiye 2'ncisiyiz; 1'inci Adana ilinin Kozan ilçesi. ÇKS kaydımız her ne kadar 3.496 dönümse de -malum, mirasçılar anlaşılamadığından dolayı- Gölbaşı'nda ÇKS yaptırılan 6.700 dönüm Trabzon hurması var ama ÇKS yaptıran, sistemde kayıtlı 3.496 dönüm. Bunun yanı sıra, elma bahçemiz 592 dönüm, zeytin 1.859 dönüm, kiraz 242 dönüm. Depremde, Başkanımın ifade ettiği gibi, Adıyaman'dan sonra yüzde 87'yle en büyük zararı alan ilçemiz Gölbaşı ilçemiz.

Biz şu anda çiftçilere cevap veremiyoruz. "Neden?" dersiniz İş Bankasının son, geçen yıldan bu tarafa 1 milyon, iki yıl faizsiz kredi sistemine çiftçilerimiz aldı. Ürünün bu şekilde olacağını bilmiyorduk, Allah'ın böyle şey yapacağını. Şu anda çiftçilerimiz kredilerinin bir an önce ertelenmesini istiyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İş Bankasındakilerin?

GÖLBAŞI ZİRAAT ODASI BAŞKANI CUMA ALİ ARAS - İş Bankası ve Ziraat Bankası.

Ayrıyeten, Gölbaşı'nda Trabzon hurmasının... Biraz önce Birlik Başkanımıza da söyledim, Yunus Kılınç'a, "Cumhurbaşkanımıza ilettik." dedi, meyve az olduğundan dolayı liste dışı çıkarılmış. Bizim Adıyaman Milletvekilimiz de şu anda yoktur, Tarım İl Müdürümüz de yoktur burada. Trabzon hurmasında Türkiye 2'ncisi olmasına rağmen neden listeden çıkarıldı? Ben çiftçilere cevap veremiyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, şu an yayınlanmış bir liste yok ama sanırım bu konuda sahadan gelen verileri biz de salı günü... Mesela bunu da not edelim, bizim rapor hazırlayan arkadaşlarımızla özellikle ön rapor olarak iletelim.

ADİYAMAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI YAŞAR ÖZKAN - Sayın Başkan, bir ekleme yapabilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

ADİYAMAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI YAŞAR ÖZKAN - Şimdi, biz deprem bölgesi olarak çok zayıf verdik; evlerimiz yıkıldı, trafolarımız enkaz altında kaldı. Bize bu konuda arkadaşlar dedi ki: "Borçlar ertelensin." Ben bu konuda diyorum ki: Borçlar affedilsin, silinsin çünkü biz kız evlendireceğiz, oğlan evlendireceğiz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım.

ADİYAMAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI YAŞAR ÖZKAN - Bu konuda sizlerden destek bekliyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Son sözleri kısa kısa Komisyon üyelerine vereceğim.

ADİYAMAN ZİRAAT ODASI BAŞKANI YAŞAR ÖZKAN - Dedelerimizden bize miras kalan bir cümle var: "Bu sene olmadı, seneye." Ama seneye ne yapacaksın? Bu seneki borcu ödeyemedin, seneyeki borcu nasıl ödeyeceksin?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Doğru.

GÖLBAŞI ZİRAAT ODASI BAŞKANI CUMA ALİ ARAS - Katlanarak gidecek.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Zamana yaymak lazım belki, evet.

GÖLBAŞI ZİRAAT ODASI BAŞKANI CUMA ALİ ARAS - Bu konuda sizden rica ediyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Gölbaşı Ziraat Odası Başkanına ilave destek anlamında bir söz isteyecektim Başkanım, izniniz olursa.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

GÖLBAŞI ZİRAAT ODASI BAŞKANI CUMA ALİ ARAS - Buyurun Vekilim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, hatırlarsınız, Komisyon toplantısında da ifade etmiştim: Ben sadece İş Bankası olarak değil, tüm özel bankalardaki borçların yapılandırılmasının Ziraat Bankası üzerinden yapılması konusunda baskıcıyım. Geçmişte -hatırlar mısınız, Sayın Bakanım da hatırlar- spor kulüpleriyle ilgili Ziraat Bankası yapılandırma yapacaktı fakat BDDK onu engelledi, "Yapamazsınız." dedi fakat Ziraat Bankasının kuruluş yapısı tamamen çiftçiye destekleme olduğundan BDDK'nin de hiçbir sıkıntısı yok.

Sayın Başkanım, burada, olmazsa, kayıtlara alalım; çiftçilerimizin diğer bankalara olan borçlarını da... Ziraat Bankası Hazine destekli çünkü. Tarım Bakanlığı burada bir çalışma yaparak... Ziraat Bankası bunu karşılayamaz çünkü, Sayın Bakanım da bilecektir, çünkü bu krediler Hazine destekli olacaktır, faizleri; ondan dolayı, bunu Ziraat Bankasında bunu toparlayabilirsek iyi olur.

Trabzon hurmasıyla beraber Isparta'da gülle ilgili olan sıkıntıyı da kayıtlarımıza alalım. Gölbaşı'nda Trabzon hurmasında ama Isparta'da da gül üreticimizin yüzde 40'a varan zararı var, onların da kayıt altına alınmasında fayda var diyorum.

Teşekkür ediyorum.

Bir konu daha var: ÇKS'yle ilgili alan 1'ken ÇKS'siz alan 3 kat gözüküyor şu anda; buradaki mağduriyet Gölbaşı'nda daha da fazla. İşte, bizim ifade etmek istediğimiz bu Sevgili Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sorun, burada çiftçinin kaydettiremediği o arazilerin nasıl destek kapsamına alınacağı. Alınması gerekiyor; bunu nasıl çözeriz, buna bakmamız lazım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

GÖLBAŞI ZİRAAT ODASI BAŞKANI CUMA ALİ ARAS - Özür dileyerek söylüyorum Sayın Vekilim: Bizde 2/B arazisini; orman vasfını kaybetmiş, dedesinden kalan araziye işletiyor ama 2/B, orman; tapu alamıyor ama fıstıktır -50 yaşında, 70 yaşında fıstık var- bağdır, bademdir; bunlara bir çözüm bulunmasını istiyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sanırım Çevre Bakanlığımız o konuda hızlı bir çözüm üretiyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkan...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ömer ağabey, kısa...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arkadaşlar, lütfen, konuşanlar da dinlesinler bizim söylediklerimizi, sizin hepinizi ilgilendirecek. Önce, hoş görün. Siz burada, ürünün dışında yaşananlarla ilgili çok sınırlı şeyler anlattınız, "Borçlar ertelensin." demekten de öteye geçmediniz. Ben alana çok giden bir vekil olarak, çiftçiyi dinlediğim zaman... Birkaç arkadaş söyledi: "İki yıl ürün olmayacak." diyorsunuz. En az üç yıl borçların ötelenmesi, faizlerin silinmesi veya kredi verilmesi için de kanun teklifi verdim. Şimdi, sizin anlattığınıza bakarsak "Mevcut ertelensin, iş bitti." gibi görünüyor; birincisi o.

İkincisi: Ürün yok, gelir yok, bakım şart; bununla ilgili önerme yok.

Üçüncüsü: Ailelerin yaşadığı travmalar var; "Bu işi sürdüreyim mi? İlerde don olursa bu işi bırakayım mı?" diye düşünenler var; bunun yanı sıra, içinde bulunduğu koşullarda borcunu ödeyemeyecek, ailesiyle huzursuz olanlar var. Arkadaşlar, Meclis Araştırma Komisyonu Bakanlığın bilgi alma Komisyonu değil; olanları sizinle saptayıp mevcut yönetime iletme Komisyonu. Tarım bir stratejik alan, burada siyaseti olmaz tarımın ama anlatırken baktım ki sizin çoğunuzun verdiği veriler hep ürün üzerine. Yani, bölgenizdeki ekonomik kayıp, yıkım, ortaya çıkacak problemler, geriye dönük, ileriye dönük üretimle ilgili sorunlar, tarımın sürdürülebilirliği; bunlarla ilgili değerlendirme olmadı; benzer, hepsi "Ürün şu kadar gitti, bu kadar gitti."de kaldı. Yani, bunu bize, Komisyona sonra iletin rapor olarak. Bölgesel bir yıkım oluyor, can kaybı olmayan deprem yaşanmış, "E, borç ertelensin." değil; en az üç yıl ertelenmeli, ek kredi verilmeli, faizler silinmeli, TARSİM'le ilgili düzenlemeler yapılmalı. TARSİM konusunda da arkadaşların ifadeleri yine yetersiz.

Bir de Ziraat Odası Başkanımız diyor ki: "Afganlılar olmasa hayvancılık olmaz." Arkadaş, kırsalda adam mı kalmış? Yaş ortalaması 55. Sen çocuğunu çocuğunu şehre gönderirsen orada, tabii, hayvancılık o hâle gelir. Bunlarla ilgili sosyolojik sorunları doğru tarif edelim. Gidip Cumhurbaşkanına dersiniz ki: "Afganlılar olmasa hayvancılık yapılamaz." Türkiye'de hayvancılığın problemi bitmez. Niye hayvan hastalığını anlatmadınız? Niye buzağı ölümlerini anlatmadınız? Türkiye'de Avrupa'nın üzerinde buzağı ölümü var; dünyada yüzde 6, bizde yüzde 17; Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü buluyor. Yani, bu konuları da söylerken sizin bir yerde akıl insanlar olarak önermelerinizin sorunun çözümçül noktasında olması lazım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ömer ağabey, toplayalım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani, böyle yaklaşımla, bakınız, yalnızca ürün üzerinden değerlendirme olursa... Ne borçların ötelenmesiyle ne tarımın sürdürülebilirliğiyle ilgili doğru kanallara etmiyorsunuz. Bunu da hoş görün, bu eleştirimi de kabul edin.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ticaret Odası Başkanımız burada.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - O gene birkaç konuya değindi ama genel bakışı söylüyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Onun notları benim için önemliydi, aldım onları tek tek.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani, alanda söylenen ile burada anlatılan arasındaki farklılığın bizim rapora çiftçinin lehine yansiyabilmesi için daha kapsamlı çalışma yapılmalıydı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, biz de zaten görüşlerimizi...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Mesela, ne kadar tarım işçisi işsiz kalacak bölgenizde? Ne kadar sabit çalışan işsiz kalacak? Ne kadar soğuk hava deposuna bu yıl ürün girmeyecek? Soğuk hava deposuna ürün girmemesi durumunda orada ne kadar insan bu yıl ekmek yemeyecek? Bunların hepsini rapora yazmalıyız.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ticaret Odamızda biraz daha kapsamlı bir rapor isteyeceğim bununla ilgili, arkadaşlar da not etsinler, Oda Başkanımız ayrıldığı için.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Aslında gideceğimiz illere de haber verelim, bundan daha iyi bir çalışma yapsınlar Başkanım. Yoksa, biz biliyoruz ne kadar ürün kaybı var, herkes biliyor bunu.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, biz dinleyeceğiz Başkanım. Şimdi, biz de zaten Komisyon üyesiyiz, biz de gördüklerimizi not edeceğiz canım yani sadece sahada denilende bırakmayacağız. Biz niye bu Komisyondayız? Vatandaşımızın söylediklerine de saygılıyız yani, onlara da.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Mesela, işte, diyorum, bak, çiftçi arkadaş getirdi: Bir yıllık asgari bir dönemde...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, başka soru, görüş, bir şey varsa hemen alalım kısaca.

Buyurun.

MERDAN DEMİRTAŞ - Sayın Milletvekilim, Malatya'ya hoş geldiniz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hoş bulduk.

MERDAN DEMİRTAŞ - Malatya'ya değer verdiğiniz hepinize teşekkür ediyorum.

Ben altın kayısı üreten bir çiftçiyim; aynı zamanda, çiftçilerimizle birlikte esnafılık yaparak onlara hizmet etmekteyim.

Şimdi, sayın milletvekilim de söyledi; borçlar ertelendi, peki, on iki ay ertelendi borçlar; ondan sonra neyle ödeyecek bu borcu? Gelir yok, e, gider çok. Borçların ertelenmesi bizim sorunlarımızı çözmez, bunu derken dilencilik anlamında dilencilik yapmıyoruz. Bir doğal afet olmuş, bahçelerimiz... Ya, meyveler değil, ağaçlarımız kurudu bizim; meyvesinin yanmasına fazla üzülmedik yani çünkü meyveler dursaydı para etmeyecekti, böyle de bir düzensizlik var bizde. Yani, ürün olunca para ediyor, ürün olmayınca para etmiyor; böyle bir düzen yok ya! Böyle bir adalet de yok yani olmaz ki! E, benim depomda şimdi ürün yok, para ediyorsa ben ne yapayım? Satacak malım yok ki ihtiyaçlarımı gidereyim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Siz neyle meşgulsünüz?

MERDAN DEMİRTAŞ - Ben altın kayısı üreten bir çiftçiyim, çiftçilerimizle birlikte esnafılık yapmaktayım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım.

MERDAN DEMİRTAŞ - Aynı zamanda, Sanayi ve Ticaret Odası Meclis üyesiyim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam.

MERDAN DEMİRTAŞ - Sayın Milletvekilim, borçların ertelenmesi bizi kurtarmayacak. Borçlar bana göre silinecek, çiftçilerimize faizsiz kredi verilecek.

TARSİM görev yapıyor. Ya, bir sefer yaptı. Ya, dünya, el âlem biliyor ki kayısıların yüzde 100'ü -bırakın çağla yanmasını- ağaçlarımız yandı. Şimdi, saha çalışması yapmanın bir anlamı ne yani, bize getirisi ne yani? Yanmış işte yüzde 100. Bize derhâl TARSİM'in paralarını ödemesi lazım ancak şunu da söyleyeyim: TARSİM paralarını ödedi. Şimdi, bana diyor ki: "TARSİM'i yapana destek yok." Ya, TARSİM benim özelim ya, kasko, paramla yaptırdım. 50 dönüm bir bahçenin TARSİM sigortasının borcu 500 milyon tutuyor; kayısı tutmuş olsaydı ben 500 milyon para verecektim, devlet bunu bana verecek miydi? Vermeyecekti. O zaman TARSİM'i yapanın parası ödendikten sonra normal, TARSİM yapmayanlara verilen desteğin de çiftçiye verilmesi lazım. E, sayın milletvekilim söyledi: Ya, ben çocuğumu üniversiteye nasıl göndereceğim? Nereden para bulacağım? Yok.

Şimdi, bu işi gerçekten ciddiye almak lazım. Görev yapıyorsunuz, hepimize teşekkür ediyorum ama bu işi ciddiye alıp çiftçilerimizin sorunlarına eğilmemiz lazım.

Hepinize teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum, notlarımızı aldık.

Evet, Sayın Valim, yaklaşık üç saattir konuştuk, dinledik.

Ben yine bölgemizin hem Milletvekili hem Bakanlığını da yapmış, ülkemize hizmet etmiş Sayın Bakanımıza da bir söz vereceğim. Şöyle bir toparlayalım, ondan sonra biz de hızlıca konumuzu şey yapalım.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Valim, Büyükşehir Belediye Başkanımız, çok değerli rektörlerim, Oda Başkanlarımız, çok değerli çiftçi temsilcilerimiz; ben de öncelikle Malatya'da bu toplantıyı gerçekleştirdiğiniz için katılan her bir arkadaşımıza teşekkür ediyorum.

Halkın içinde olmak önemli, sahada olmak önemli, saha ziyaretleri de önemli. Sahada "Niye geldiniz?" demek hakikaten yanlış bir iş, değil mi Ömer ağabey? Yani sahada olmak lazım, halkın içinde olmak lazım. Dolayısıyla, sizlerin, halkın içine girmemiz ve halkla beraber bu fikirlere, bu önerilere kulak kabartmamız ve bu önerilerle ara bir rapor hazırlayarak neler yapılması gerektiğini Meclis adına önermek gerçekten hem gelecek için hem de bugün için önemli bir çalışma. İnşallah, hem ilimiz için önemli olan kayısı başta olmak üzere, diğer tarım ürünleri de dâhil olmak üzere -başka bölgelere de gideceğiz- kapsamlı bir çalışmayı bu Komisyon ortaya koyar.

Malatya için kayısıyı sadece bir tarım ürünü olarak görmemek lazım, ilin bütün ekonomik verilerini etkileyen bir ürün; dolayısıyla, sadece çiftçimizi değil, esnafımızı da tüccarımızı da ihracatçımızı da etkileyen bir ürün ve bu noktada, topyekûn bir bakış açısıyla bakmamız lazım. Çiftçi üretmediği zaman işte, Merdan ticaretini yapamayacak, diğeri başka bir şeyini yapamayacak; öbürünün işçisi gelemeyecek, başka illerden gelen işçilerimiz var, onlar bugün gelemeyecek; naylonu üreten, örtüyü üreten yapamayacak; ilacı satan yapamayacak. Dolayısıyla, herkesin bu anlamda etkilendiği bir ürün hâlinde.

Deprem ciddi anlamda bu bölgeyi etkiledi; Malatya'mızı, Adıyaman'ımızı, Kahramanmaraş'ımızı; don olayları da etkiledi. Şimdi, tabii, teşekkür ederiz. Tarım İl Müdürlüğü Valimizin talimatıyla hızlı bir şekilde tespitleri yaptı. Şimdi, benim gördüğüm: Zararları ÇKS kayıtlarıyla beraber eşleştirerek Bakanlığa gönderme aşamalarında, zannedersen çok yakın bir zamanda da bu ödemeler gerçekleşecek ama burada da gördüğümüz, daha önce de gördüğümüz gibi, ÇKS'si olmayan çiftçilerimiz var; dolayısıyla, bu ÇKS'si olmayan çiftçilerimize sadece "Hazine ve mera alanlarına ekim yaptılar." diyerek kolaycı bir yaklaşım da sergilememiz lazım, eğer Hazine arazileri üzerine ekim yapmışlarsa -öneri olarak- bunları mutlaka kayıt içine alacak bir formülü geliştirmemiz lazım. Ayrıca, bütün ÇKS dışı yaptırılanların tamamı Hazine falan, mera değil; büyük bir bölümü de esasında tapulu arazileri; şu veya bu nedenle ÇKS kayıtlarını yaptırmamışlar, ya ihmallerinden ya başka başka nedenlerle. Bakanlığımız, evet, miras noktasında kolaylaştırıyor ama şurada şöyle bir sıkıntı var, mesela Malatya için biliyorum: 2 binin üzerinde, tapulu arazilerinde kiralama yapan çiftçimiz var; bunların da ÇKS kayıtlarının eklenmesi gerekiyor, bunların bir kısmı... Bakanlık şu anda o konuda tereddütte. Bizim, bu anlamıyla, ara raporda -bu, başka illerde de böyle olabilir- önermemiz ve baskı yaparak çıkarmamız gerekir diye düşünüyorum. Tabii, Maliye Bakanımız bu konuda epeyce şey ama direnç gösteriyor; en azından kredilerin ertelenmesi noktasında bölgenin güçlü bir talebi var, isteği var; bir de faizsiz kredi noktasında güçlü talebi var. Tabii, burada hep dinlenildiği için tekrar bunları dile getirmemizin bir anlamı yok.

Ben, tekrardan, bütün katılım gösteren arkadaşlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Komisyon olarak, siyasetin üzerinde bir bakış açısıyla "Önemli olan: Soruna farklı bir yaklaşım getirebilir miyiz?" çabasını sürdürmemiz dileğiyle; yoksa, daha önce Abdullah Vekilimin de ifade ettiği gibi, herkes kendi siyasi görüşünü burada dillendirme platformu hâline getirirse ortada çok fazla bir netice çıkmaz. Biz, siyasetüzeri bir çalışmayla, en azından zirai dondan etkilenenlerin gelecekte hangi tür acil destekleri daha öncelikli veya üretimin devamı için neler yapılması gerekir -iklim değişikliği gibi- bunların tamamını masada önerdiğimiz bir raporla milletimizin önüne çıkarırız diye düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Ben, misafir olduğumuz şehrin Belediye Başkanı Sayın Sami Başkana da bir söz vereceğim.

MALATYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI SAMİ ER - Sayın Valim, Kıymetli Komisyon Başkanımız ve üyeleri, çok kıymetli katılımcılar; hepinizi muhabbetle selamlıyorum.

Gerçekten, bu toplantıyı ilimizde yaptığınız için çok mutlu oldum. Nitekim, don hadisesi ilk yaşandığında Cumhurbaşkanımızla görüştük; akabinde, Bakanımızın da ilk ziyareti Malatya'ya yapması bizi ziyadesiyle memnun etti; Cumhurbaşkanımızın, tabii, destek açıklamaları da. Ancak, tabii, sizlerin burada, sahada olmanız, daha gerçekleri görmemiz, ona göre rapor etmeniz ayrıca daha yerinde bir şey olacak; ben, hassaten, hepinize de bu uğraşınız için teşekkür ediyorum.

Tabii, bizim paydaşlar, herkes gerekeni söyledi; burada aynı şeyleri tekrarlamamızın bir anlamı yok. Hakikaten, bizim Malatya'nın ekonomisi kaysı endeksli, her şey kayısı etrafında dönüyor. Maalesef, bir örnek vereyim sadece, ona göre bir şey yapın: Bir arkadaşımı bir yakını arıyor, "Ağabey, ben 6 ton peynir aldım, 6 ton peyniri ne yapacağım?" diyor. "Ne yapacaksın 6 ton peyniri?" diyor? "6 ton peyniri gelecek olan işçilerin kahvaltılıklarını temini için aldım." Bunu bir kalemde söyleyeyim; bu, hakikaten hafızalarda kalır: Onun için, hakikaten, çiftçimiz gerçekten büyük bir sıkıntıda.

Tabii, az önce vekilim de söyledi, küresel ısınmadan -sadece değinilmeyen bir konuya değinirim; diğerlerini arkadaşlarımız, herkes ifade etti- dolayı gerçekten çok ciddi bir kuraklık yaşıyoruz. Bizim Malatya-Elâzığ bölgesi en az yağış alan bölgelerden biri. Şimdi, sürekli sulamayla ilgili talepler alıyoruz ve bunu karşılama şansımız da yok. Şimdi, çiftçimiz bu sene alacağı ürünle hem kendi geçmişine yönelik borçlarını karşılayacaktı hem de bu sulamayla ilgili ihtiyaçlarını giderecekti. İşte, sulama parası apayrı bir şey zaten, yüksek oluşu. Bir de yeni yeni tesis talepleri var; gerçekten, bu karşılanamaz bir durumda; raporda buna bir el atarsanız çok memnun olurum, özellikle çiftçilerin sulama meselesine.

Ben teşekkür ediyorum tekrardan geldiği için. Çok sağ olun, var olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, çok sağ olun, teşekkür ederim.

Bir de Elâzığ bölgesiyle ilgili sunumlar oldu, Elâzığ Vekilimiz bize kısa...

Başkanım, süre olarak şu anda programımızdan yaklaşık kırk beş dakika sarkmış durumdayız. Bu Komisyon bugün sahada devam edecek ve Adana'ya kadar ulaşacak yani onu da gözeterek, kısaca...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çok Kıymetli Başkanım, Sayın Valim, sayın milletvekillerim, çok kıymetli oda, borsa, birlik başkanlarımız, tabii, alın terleriyle ülkemizin kalkınmasında önemli rol oynayan çok kıymetli çiftçi kardeşlerim; ben hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, zirai donla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu olarak ilk toplantımızı Malatya'da yaptık. Nisan ayında meydana gelen zirai don olayı gerçekten belki de uzun yıllardır karşılaşmadığımız bir şekilde cereyan etti çünkü doğusuyla batısıyla, kuzeyiyle güneyiyle minimum 36 ilimizde aynı anda bir zirai don olayı gerçekleşti. İlk andan itibaren ben inanıyorum ki il tarım müdürlüklerimiz, ilgili paydaşlar, Bakanlığımız aksiyon aldılar ve illerle alakalı detaylı bir tespit çalışmasına girdiler.

İlim Elâzığ'da, yine, bölgede hem kayısı hem ceviz, badem, kiraz, vişne, dut, armut, ayva ve tabii, üzüm bağları da zirai dondan ciddi anlamda, olumsuz bir şekilde etkilendi.

Tabii, vatandaşlarımızın, özellikle alın terini toprağa döken çiftçilerimizin beklentileri var. Bizler Meclis Araştırması Komisyonu olarak tabii, sahada öncelikle çiftçilerimizin görüşlerini, önerilerini, taleplerini alacak ve Başkanımızla, Meclis Araştırması Komisyonumuzla birlikte bu verileri toparlayarak ilgili yerlere mutlaka ileteceğiz.

Vatandaşlarımızın beklentilerine karşı duyarlı olduğumuzu ifade etmek istiyorum çünkü cidden, bu yıl ürününü kaybeden çiftçilerimizin geleceğe dair de endişeleri var ve buna yönelik olarak da tabii, biz beşer olarak bazı şeylerin önüne geçebiliyoruz. Biz, bu zirai donu belki eksi 6'ya kadar beşer olarak bazı şeyleri yaparak biraz daha az zararla atlatabilirdik ama eksi 15, eksi 17, eksi 19'lara kadar varan bir zirai donda maalesef beşerin yetersiz kaldığını gördük ve bu konuda, tabii, ileriye dönük de bundan sonraki çalışmalarda teknolojiye veya bu tür zararlardan daha az nasıl çıkabiliriz, bununla ilgili de mutlaka bilim adamlarımızın çalışma yapmasında fayda var.

Elâzığ'dan gelen İl Tarım Müdürlüğümüz, Ziraat Odası Başkanımız, Ziraat Mühendisleri Odası Başkanımız, Baskil Ziraat Odası Başkanımız, üreticilerimiz, kardeşlerimiz de bugün burada Elâzığ'daki durumu anlatmaya çalıştılar. Malatya'daki sıkıntı neyse eminim 36 ildeki sıkıntı da aynı şekilde; çiftçilerimizin sıkıntıları farklı farklı meyvelerde vuku buldu, Elâzığ da öyledir.

Ben bu çalışmaların, inşallah, fayda sağlayacağını düşünüyorum, Meclis Araştırması Komisyonu olarak bundan sonraki illerde de yapacağımız çalışmalarda çiftçilerimizi dinleyerek onların problemlerine, beklentilerine biz tercüman olacağız inşallah diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Yine, bölgemizde sunumlarını izlediğimiz, biraz sonra da hareket edeceğimiz bölgeden Milletvekilimiz olan Mevlüt Bey, kısa bir değerlendirme de sizden alalım.

Buyurun.

MEVLÜT KURT (Kahramanmaraş) - Sayın Başkanım, Sayın Valim, çok değerli hazırun; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Sayın Başkanım, tabii ki burada bütün ziraat odası başkanlarımızı ve sivil toplum örgütlerimizin başkanlarını, temsilcilerini, tarım müdürlerimizi dinledik; tabii ki buradaki dondan dolayı afetin ne kadar büyük olduğunu gördük. Tabii, burada daha da zorlaştıran şu: Malatya ilimiz olsun, yine, Kahramanmaraş, Adıyaman, Elâzığ olsun, deprem yaşamış iller oldukları için âdeta bir 2'nci depremi yaşamış oldular. Tabii ki Sayın Cumhurbaşkanımız da bu zamana kadar olduğu gibi, bütün afetlerde her zaman nasıl ki vatandaşımızın dertlerinin yanındaysa ben inanıyorum ki şu ana kadar yaptığı gibi bundan sonra da... Buradaki sorunlara çözüm noktasında devletimizin bütün imkânlarının kullanılacağını düşünüyoruz; zaten bu yönde de Tarım Bakanımız

olsun, ilgili Bakanlıklarımıza talimatlar verildi. İnşallah, buradaki zararların en iyi şekilde karşılanması noktasında netice alınır diyorum.

Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sayın Valim, son olarak siz de buyurun.

MALATYA VALİSİ SEDDAR YAVUZ - Sayın Başkanım, çok kıymetli hazırun; öncelikle, Komisyonumuzun ilimize teşekkürüyle buradaki karşılaştığımız sorunları yerinde tespit etmiş olmasından büyük bir memnuniyet duyuyorum ve başta zatinalinize ve tüm vekillerimize teşekkür ediyorum.

Bizim Valilik olarak iki tane önemli hususumuz var: Birincisi -don oldu- don olduktan sonra zarar tespitlerinin süratle yapılması; ikincisi, meyve ağaçlarının önümüzdeki yıla hazırlanmasıyla ilgili olarak bilim kurulunun oluşturulması ve oluşturduğumuz kurul sayesinde de bahçe bahçe tüm çiftçilerin bilgilendirilmesi, gübreleme ve diğer faaliyetlerin yapılması.

Teknik arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, don bir stres yüklüyor; dolayısıyla, bilgi kirliliğini ortadan kaldırmak için seri toplantılar gerçekleştirildi çünkü "Ağaçlarımız kuruyor, ağaçlarımızı keseceğiz." gibi birtakım yanlış algılar oluştu. Bunun üzerine de özellikle bu konuyla ilgili çok uzman gurup var burada, üniversitelerimizden çok kıymetli hocalarımız var sırf kayısı çalışan; diğer taraftan, Kayısı Araştırma Enstitüsünde çok kıymetli uzmanlarımız var ve Tarım İl Müdürlüğü ekiplerimiz var. Dolayısıyla, sahada bu çalışma çok verimli bir şekilde yürütüldü ve şu ana kadar da bütün tespitlerimizde ağaçlarımızın kendini süratle toparladığını ve önümüzdeki yıl da verim alabileceğimizi açıkçası uzman arkadaşlarımız değerlendiriyor.

Diğer taraftan da sizlerin ve buradaki sektör temsilcilerinin de ifade ettiği sorunları açık bir dille hem Sayın Cumhurbaşkanımıza hem Bakanlarımıza ilettik; dolayısıyla, ülke çapında alınabilecek tedbirleri elbette Hükûmetimiz başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere değerlendirilecektir ama bizim işimiz biraz önce bahsettiğim; bu, ikincisi.

Şimdi, üçüncüsü de ürünle alakalı bir husus. Şimdi, mademki böyle bir don oldu; seri şekilde biz tohumluk dağıtarak, fide dağıtarak çiftçimizi ek gelir elde edebilecek bir alana doğru evirdik. Nohut başta olmak üzere mercimek ve diğer tohumluklarımızı ve 2 milyon civarında çiftçimize de sebze fidesi dağıtmak suretiyle çiftçilerimiz yeni ve ek gelir elde edebilecek alanlara da girmiş oldu; sanıyorum bunun da iyi bir çalışma olduğunu söylemek isterim.

Dolayısıyla, Malatya kurumsal kapasitesi itibarıyla yüksek bir şehir, öteden bu yana öyle. Ben de on aydır bu deprem vesilesiyle Malatya'da çalışıyorum. İnşallah, önümüzdeki süreçte çiftçilerimizle daha iyi diyalog içinde olarak, onların ağaçlarını önümüzdeki yıla daha iyi hazırlayarak daha yüksek ve kaliteli verim elde etmeleri hususunda gayretlerimiz artarak devam edecek.

Ben bir kez daha sizlere, Komisyon üyelerimize, burada görüş ve önerilerini ifade eden çok kıymetli oda temsilcilerimize ve diğer taraftan da komşu illerden gelen misafirlerimize teşekkür ediyorum, saygıyla selamlıyorum efendim hepinizi.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Valim, Sayın Bakanım, çok kıymetli Komisyon üyeleri ve bugün bu programa uzaktan, yakından iştirak etmiş olan oda temsilcilerimiz, kamu kurumu görevlilerimiz, kıymetli üreticilerimiz; ben de programımı burada sonlandırırken hepinize teşekkür ediyorum.

Konu bütün açıklığıyla, birçok boyutuyla tartışıldı. Biz notlarımızı aldık; fark ettiğimiz, etmediğimiz konular oldu, onlara biz de intikal ettik. İnşallah, yapacağımız bahçe ziyaretlerinde de olayın farkındalığı bizim için biraz daha netleşecek. Verimli ve güzel bir çalışma olduğunu düşünüyorum, inşallah bizim de raporlarımıza yansiyacak önemli notlar aldık.

Katılımlarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Kapanma Saati: 12.50